T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖRSEL KÜLTÜR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YUNANİSTAN XANTH (İSKEÇE) ŞEHRİ BİZANS VE POST BİZANS DÖNEMİ

ZOUCHAL CHOUSEIN
1138247193

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ÖZKAN ERTUĞRUL

EDİRNE, 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

.....GÖRSEL KÜLTÜR..... ANABİLİM DALI

.....GÖRSEL KÜLTÜR.....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

.....Zachal Chausen..... tarafından hazırlanan .....Yunanistan Xanth (Isteçe) Şehri Bizans ve Post Dönemi Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca ..08/10/2018..... günü saat .....14:00..... 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabul Edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Engin BEKSAÇ	Kabul Edilmesine	
Doç. Dr. Simge ÖZER PINARBAŞI	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğ. Üy. Özkan ERTUĞRUL	Kabul Edilmesine	

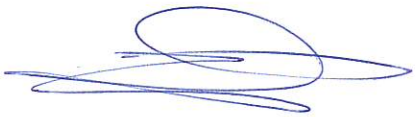
* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖRSEL KÜLTÜR ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

08 / 11 / 2019

Zouchal CHOUSEIN

Tezin Adı: Yunanistan Xanth (İskeçe) Şehri Bizans ve Post Bizans Dönemi

Hazırlayan: Zouchal CHOUSEIN

ÖZET

Yunanistan Xanth (İskeçe) bölgesi Bizans ve Post-Bizans dönemi isimli çalışmada bölgenin coğrafi durumu kültürel yapısı ve bölgede bulunan Bizans ve Post-Bizans dönemi yapıların incelenmesini amaçlamaktadır.

Geçmişten günümüze kısa bir Yunanistan Trakya'sı tarihine bakış ve Xanth(İskeçe) bölgesinin tarihsel gelişimini inceledikten sonra, tez çalışmasının ana başlığını oluşturan Xanth (İskeçe) bölgesi Bizans ve Post-Bizans yapılarını konumlarından geçirdikleri tamiratlara bu eserler hakkında yapılmış araştırmalara bu eserleri detaylı bir şekilde hangi kaynaklardan ulaşabileceğimizi gösteren bir kataloglama çalışması olacaktır. Bölgeye yerleşim neolitik döneme kadar uzanmaktadır. Birçok ulusun geçiş noktası olarak kullandığı alanın asıl yerleşimcileri Trak'lardır. Trak'lardan sonra Roma, sonrasında Büyük İskender, sonrasında Helenler, sonrasında Bizanslılar onlardan sonra da Osmanlı İmparatorluğu ve en son olarakta 1920 den günümüze Yunanistan hükmü altındadır.

Yapılan çalışma neticesinde 7 tane Bizans Dönemi yapı gerekli literatür araştırmasından sonra arazi çalışması ile yerinde incelenmiştir. Yapıların güncel durumları değerlendirilmiştir.

Post-Bizans dönemine ait 11 yapı literatür taramasından sonra incenmiş bazı yapıların ziyarete açık olmadığı için iç kısımları incelenememiştir. Ziyarete açık yapılar detaylı bir şekilde incelenmiş ve çalışmanın içerisinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan Trakya'sı,İskeçe, Bizans, Post-Bizans, Kilise, Manastır.

Name of the Thesis: Greece Xanth (İskece) City Byzantıne and Post Byzantine Period

Prepared by: Zouchal CHOUSEİN

ABSTRACT

Xanth (Xanthi) region of Greece In the Byzantine and Post-Byzantine period, the geographical location of the region aims to examine the cultural structure and the Byzantine and Post-Byzantine period in the region.

After looking at the history of Thracian history from the past to the present, and the historical development of Xanth region, which is the main subject of the thesis study, has carried out the researches about the Byzantine and Post-Byzantine buildings. There will be a cataloging study showing which sources we can access. The settlement dates back to the neolithic period. The main settlers of the area used by many nations as crossing points are the Thracians. After the Thracians, Alexander the Great after the Roman Empire, then the Greeks, then the Byzantines after the Ottoman Empire and finally from 1920 to the present day is under the rule of Greece.

As a result of the study, 7 Byzantine period buildings were examined on site with the field study after necessary literature research.The current status of the structures has been evaluated.

11 buildings belonging to the post-Byzantine period could not be examined after the literature search, because some of the structures were thin. The structures open to visit were examined in detail and evaluated within the study.

Keywords: Greece Thrace, Xanth, Byzantine and Post-Byzantine Churches, Monasteries.

ÖNSÖZ

Xanth (İskeçe) bölgesi Bizans ve Post-Bizans dönemine ait Türkçe kaynak yetersizliğine bir nebze olsun ışık tutmamıza yardımcı olacak bir eser olduğuna inandığım bu çalışma sırasında;

Öncelikle bu çalışmanın fikir babası olan değerli danışmanım hocam Dr. Özkan Ertuğrul'a, bilgilerini ve tecrübesini esirgemeyen çok kıymetli hocam Prof.Dr. Engin Beksaç'a, çalışmalarım sırasında devamlı yanımda olan değerli eşim Özcan Hüseyin Nuri'ye Bu çalışmalarım sırasında kendisinden ve bilgilerinden çok faydalandığım araştırmacı ve girişimci kişiliği ile Dİmokritios Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Athanasios Koungoulos'a çalışmalarım sırasında literatür konusunda büyük yardımı olan arkadaşım Evangelos Papathanasiou'ya, bu çalışma sırasında emeği geçen tüm dostlarıma ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimim sırasında dünyaya gelen biricik kızım Mıray'ım anısına zorda olsa bu çalışmayı tamamlamanın gururu içerisindeyim, Bu çalışma sırasında bana desteklerini esirgemeyen ablama aileme ve dostlarıma sonsuz teşekkürler.

MİRAY'IMA……,

Zouchal CHOUSEİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**

BÖLÜM I **1**
GİRİŞ **1**
A – AMAÇ 1
B – ÖNEM 2
C- ARAŞTIRMA YÖNTEMİ 2

BÖLÜM II **3**
2.1.Yunanistan Trakyası: 3
2.2.Trakya'nın Tarihsel Süreci 3
2.4.Bizans Dönemi 4
2.5. Post-Bizans Dönemi: 5
2.6.İskeçe Bölgesi Köyleri: 6

BÖLÜM III **11**
3.1. Bizans Dönemi Kiliseleri: 11
Mezarlık Kilisesi Polistilo 11
Pammegiston Taksiyarhis Manastırı 13
Episkopikos Kilisesi 15
Kilise Kalıntısı 17
Tek Odalı Kubbeli Kilise 19
Panagia Archengeliotisa 21
Panagia Kalamous Manastırı 25

BÖLÜM IV **27**
3.2.Post-Bizans Dönemi Kiliseleri 27
Hagios Dimitiros Samakov 27

Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu 29
Hagios Georgios Kilisesi 31
İpapantis tou Hristou Kilisesi..... 33
Hagios Vlasiou..... 34
Timiou Prodromou Mitropolitlik Kilisesi..... 36
Agios Paraskevi 38
Pammegiston Taksiarhon ke Evangelismou Tis Theotokou..... 40
Akatistou İmnou Kilisesi 42
Agios Nikolaos Kilisesi 44
Agios Dimitrios Kilisesi 46

SONUÇ 48
KAYNAKÇA 50
PLAN LİSTESİ 54
FOTOĞRAF LİSTESİ..... 55
YAPI PLANLARI 58
FOTOĞRAFLAR..... 63

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yunanistan Trakya'sındaki dört bölgeden bir tanesi olan İskeçe bölgesi Bizans ve Post-Bizans dönemi açısından Türk bilim adamları tarafından yeterince araştırılmamış ve Türkçe kaynak konusunda ciddi bir eksiklik oluşturmaktadır. Hazırladığım çalışmada İskeçe bölgesinde var olan Bizans ve Post-Bizans dönemi dini yapıları incelemek bu yapıların güncel durumlarını daha önce yayınlanmış eserlerden yola çıkarak Türk bilim literatürüne bir katalog çalışması şeklinde sunmaktır. Bu çalışma sırasında kütüphaneler bilimsel makaleler ve arazi çalışması sonucunda ortaya çıkmış bilgilerin değerlendirildiği ve tasniflendiği bir İskeçe Bizans ve Post-Bizans dönemi katalogu ortaya çıkmasını sağlamaktır. Gerek yeni araştırmacılara bir yol haritası gerekse bu bölgeyi ziyaret edecek uzmanların yararlanması için bir kaynak eser oluşturmaktır. İskeçe şehrinin günümüzdeki alanında maalesef erken dönem kalıntıya rastlamak mümkün değildir. Günümüze kadar yapılmış arkeolojik araştırmalar İskeçe şehrinin kurulu olduğu bölgede hiçbir kalıntıya rastlanmaması bu bölgenin tarihsel geçmişinin çok eskilere dayanmadığı konusunda bilim adamlarının hem fikir olduğu yönündedir. Osmanlı dönemine kadar olan sürede çok fazla önem arz etmeyen bir yerleşme niteliğindedir. Günümüzde kalıntılarının çok az kısmı var olan küçük bir kale ve etrafında küçük bir yerleşmedir. Osmanlı döneminde Gümülcine kazasına bağlı bir köy niteliğindedir. Asıl bölgenin önemli yeri Yenice-i Karasu-Karasu Yenicesi'dir. Bölgede bir çok yapı 18. Yy'da inşa edilmeye başlanmıştır. Özellikle şehrin gelişmesi ve ticaret merkezi olmasında ki en büyük pay buradan geçen tren yolu ve buraya kurulan tren merkezidir. 19. Yy.da ticaretin artması şehrin dokusunu yeniden oluşturmuştur. Şehrin kuzey-batı kısmında kalan Eski Şehir (Palia Poli) ismi ile bilinen bölgedeki evler mimari açıdan bölgenin zenginliğini simgelemektedir. Kale kalıntısının yakınlarında bulunan iki manastır. Archeangelissa ve Panagia Kalamus manastırları bölgedeki dini yapıların nadide örneklerindendir. İskeçe şehri ve çevresinde 6 tane Bizans dönemi ve 11 tane Post-Bizans dönemi kilise mevcuttur.

A – AMAÇ

Yunanistan İskeçe şehri Bizans ve Post Bizans Dönemi ile ilgili Dünya literatüründe yayınlamış eserler incelenerek gerekli bilgiler ışığında İskeçe şehrinin Bizans ve Post Bizans

Dönemi ile ilgili kapsamlı bir çalışmayı bilim dünyasına kazandırmak, araştırmacıların ve bilim adamlarının başvuracakları kaynak bir eser ortaya çıkarmak.

B – ÖNEM

Yunanistan İskeçe şehri Bizans ve Post Bizans Dönemi ile ilgili Dünya literatüründe yayınlamış eserleri tek bir kaynak bulmak mümkün olmadığından dolayı yapılacak çalışma ile Yunanistan İskeçe şehri Bizans ve Post Bizans Dönemi ile ilgili yayınlamış (kitap, makale, süreli yayın vs.) eserleri tek bir kaynakta toplayarak ulaşılması kolay bir bilgi ağı oluşturarak bilim adamlarının ve araştırmacıların zamanda tasarruf yapmalarını sağlayan bir başucu kitabı oluşturmak.

C- ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Yunanistan İskeçe şehri Bizans ve Post Bizans Dönemi ile ilgili milli ve akademik kütüphaneler, devlet arşivleri, kilise arşivleri ve dijital yayınlar incelenerek bilimsel kurallar çerçevesinde düzenlenerek, araştırma tamamlanacak .

BÖLÜM II

2.1.Yunanistan Trakyası:

Batısında Türkiye, doğusunda Yunanistan , Kuzeyinde Bulgaristan ve güneyinde Ege denizi ile çevrelenmiş 23.764 km²yüzölçümüne sahip olan kara parçasıdır. Yunanca (ΘΡΑΚΗ)Traki, Bulgarca (Тракия) Trakiya , Türkçe Batı Trakya ismi ile anılan bölgedir. [1] Doğu sınırını Meriç nehri Türkiye, Batı sınırını Karasu nehri Yunanistan Makedonya bölgesi, kuzey sınırı Rodop dağları içerinde Bulgaristan ve güneyde Ege denizi ile çevrili kara parçasıdır.Günümüzde üç bölgeden oluşmaktadır. Evros, Rodopi ve Ksanthi bu bölgelerin üç'de Anatoliki Makedonia ve Tkrakia Eyaletine bağlıdır.

2.2.Trakya'nın Tarihsel Süreci

Trakya'nın ilk yerleşimcileri MÖ. 8000'lerde İstanbul boğazı ve Çanakkale boğazını geçerek bölgeye yerleşen göçebe topluluklar olmuştur. Meriç ve Karasu nehirleri arasında olan bölgede ilk Neolitik yerleşmelerinin izleri MÖ. 7000-3200'li yıllara tarihlenmektedir.Tunç çağı MÖ. 3200-1050 yıllarına tarihlenmektedir. MÖ. 11 yy.'dan itibaren bölgede Trak yerleşimlerin izleri ortaya çıkmaktadır. Demir çağının ilk zamanlarında Traklar MÖ. 1050-650 yıllar arasında Homeros ve Herodot'un eserlerinde Güneş'e taptıkları ve Çok iyi at bindileri cesur savaşçılar oldukları şeklindedir.[2]

Traklar Büyük İskender dönemine kadar Strimona nehrinden İstanbul ve Çanakkale boğazlarına kadar olan bölgeye hakimdirler. II. Filippos ve Büyük İskender döneminde Karasu nehrinin doğusuna geriliediler ve Makedon Kralına bağlılık yemini ettiler.[3]

Evangelos Albanidis, "Antik Trakya'nın Atletik Tarihinin Boyutları: Atletik Oyunlar" adlı eserinde, antik dönemde sporla ilgili olan Trakya tarihinin ilginç bir özelliğini

---

[1] https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%B7 24,02,2018

[2] Ιολη Βιγγοπουλου- Χρηστος Παντσογλου, Θρακη Φυση Και Πολιτισμος. Η Καθημεινη 25- ιουνιου-2000 σ.5-6

[3] Γ. Κουρτιδου Κονσταντινου, Ιστορια Της Θρακης. Τομος Προτος σ.5-24/ Αθηναις 1932

vurguluyor. Çalışması epigrafik materyaller, madeni paralar ve tarihi kaynaklar (Herodotus, Thucydides, Xenophon) üzerine kuruludur. Klasik ve Hellenistik Trakya'daki spor yarışmalarının en önemli örnekleri, Thassos'un "Iraklia", Bizans'ın "Bosporyası", Mesimvria "Dioskouria" ve uzak Odessa "Hermai" dır. Daha sonra, Philipoupolis, Perinthos, Anchialos, Koila, Bizans ve diğer şehirlerde gerçekleşen Roma imparatorluk döneminin atletik yarışları incelenmektedir.[4]

2.3. Roma Dönemi:

Romalıların Trakya'ya gelmeleri M.S. 46 yılında. Roma İmparatoru Kladios dönemin denk gelmektedir.Romalılar bölgenin neredeyse tamamında eserlerini bırakmışlardır.Bunların başına 'Egnatia Odos' meşhur roma yolu gelmektedir.Roma İmparatorluğun bölgedeki hakimiyeti M.S. 330 yılında Bizanslıların eline geçmiştir.[5]

2.4.Bizans Dönemi

İskeçe şehri Bizans İmparatorluğu döneminde kurulmuş bir yerleşmedir. Fakat o dönemki yeri günümüzde Vistonida gölü içerisinde sular altında kalmış olan yerleşim alanıdır. Günümüzde İskeçe şehrinin kuzeyinde kalıntıları bulunan İskeçe Kalesi'nin (muhtemelen bir Bizans gözetleme kulesi) etrafına kurulmuş küçük bir yerleşimdir. İskeçe bölgesinin gelişimi 13. ve 14. Yy. da olmuştur. Bu gelişme askeri eğitim merkezi ve savunma amaçlı bir yerleşke olarak etrafında bulunan köylere koruma amaçlı bir ilçe konumuna sahiptir. Fakat 1295-1360 yıllarındaki bir metinde denize yakın bir yerdeki Ksanteia kasabasından bahsetmektedir. Bu durum bize günümüz Ksanteia kasabasının yeri başka bir yerde olduğunu göstermektedir.[6] Günümüz İskeçe Şehrinin bulunduğu yerde daha önceki yerleşim alanı olarak kullanıldığına dair herhangi bir arkeolojik kalıntı bulunamamıştır.[7]

---

[4] Αλμπανιδης Ευαγγελος, Οψεις της Ιστοριας και του Πολτιτισμου της Θρακης, , Πτυχες της ατλητικης ιστοριας της αρχαιας Θρακης. σ. 21-24. Κομοτηνη. 2005

[5] 3 Αβραμέα Α. Θράκη, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης. Κομοτηνή 2000 σ.135

[6] C. Asdracha Les région des Rhodopes aux XIIIe et XIVe siècle: étude de geographie historique. Préface de N.G.Svoronos Athènes 1976 s.10-13

[7] Π. Α. Πάντος, Ιστορική τοπογραφία του νομού Ξάνθης. Θρακικά Χρονικά1975-1976 σ.1-26

2.5. Post-Bizans Dönemi:

Bizans uygarlığının kültürel etkileri 1453 yılında Bizans İmparatorluğu'nun tarih sahnesinden çekilmesinden sonra da, başta Rusya ve Balkanlar gibi Ortodoks ülkeler olmak üzere, Avrupa ülkeleri ve Osmanlı İmparatorluğu'nda da çeşitli biçimlerde sürmüştür. Sanat alanında bu etkiler, özellikle mimarlıkta ve Ortodoks dünyasında çok yaygın olan ikonalarda günümüze de ulaşmış olan çok sayıda örnek vermiştir. Bizans İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Osmanlı topraklarında kalan Bizans Hıristiyan halkı kendi yaşam biçimlerini oluşturmuş, kendi kiliselerini kurmuş ve hayatlarını bu şekilde devam etmişlerdir.Bu dönemde inşa edilen yapılara Bizans sonrası anlamında "Post-Bizanten"(Post-Bizans) dönemi eserleri olarak adlandırılmaktadır. Yunanistan Rodop Bölgesinde Post-Bizans dönemine bakacak olursak çok sayıda dini yapı karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıların büyük bir çoğunluğu kırsal alanda olduğundan dolayı birçoğu değişime uğramadan günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Bu eserlerin neredeyse tamamı 18.-19. yy. eseridir. Bu da bize 19. yy Post Bizans mimarisi ve sanatı hakkında çok fazla bilgi vermektedir. Bu konuda Osmanlı arşivinde Post-Bizans yapılarının yapım tarihlerine ve planlarına ulaşmak mümkündür.

Aşağıda verdiğimiz İskeçe bölgesi sınırları içerisinde bulunan yerleşim alanları bu çalışmada göstermek istediğimiz bir diğer nokta da, bu kadar büyük alanda yapılmış araştırma çalışmasının ne kadar az olduğudur.

2.6.İskeçe Bölgesi Köyleri:

Δήμος Ξάνθης – İskeçe Belediyesi

η Ξάνθη -İskeçe

η Μονή Ταξιαρχών -Taksiyarhon Manastırı

το Εύμοιρο- Emirler

η Καλλιθέα - Meşeli

το Λαμπρινό -Doğancılar

η Λεύκη - Bedilli

η Νέα Μορσίνη -Yeni Mürsalli

η Παλαιά Μορσίνη -Eski Mürsallı

το Πετροχώρι- Kayalar

τα Κιμμέρια - Koyunköy

το Ανθηρό- İhtiyar Mahalle

τα Άσκυρα- Han Mahalle

ο Έρανος- Otmanören

η Πόρτα- Portakova

το Υδροχώρι- Sulucadere

Δήμος Αβδήρων – Bulustra Belediyesi

τα Άβδηρα -Bulustra

η Γκιώνα - Güneyler

η Πεζούλα -Karapazarlar

η Σκάλα Αβδήρων- İskele

η Μάνδρα - Mandra

το Μυρωδάτο -Kalfalar

η Νέα Κεσσάνη -Yeni Keşan

η Ποταμιά- Çepel

Δήμος Βιστωνίδος – Vistonida Belediyesi

η Γενισέα -Yenice Karasu

τα Βαφαίικα -Boyacılar

η Διομήδεια -Hamitli

ο Αυξεντίου-Havuççular

ο Νέος Ζυγός- Yeni Mizanlı

το Παλαιό Κατράμι -Karaköy

ο Παλαιός Ζυγός -Eski Mizanlı

ο Πετεινός- Horozlu

η Φελώνη- İğneli

το Κουτσό- Koçbaşı

η Συδινή -Elmalı

το Μαγικό- Koca Mahmutlu

η Αλκυόνη- Alışçılar

τα Πηγάδια- Kozlar

ο Πολύσιτος (τ. το Πολύσιτον) -Kızılcaköy

το Σέλινο -Gereviz

το Σούνιο -Sünnetçiköy

Δήμος Μύκης – Mustafçova Belediyesi

η Σμίνθη- Dolaphan

η Αιώρα -Salıncak

το Άλμα- Kışlaklar

η Άνω Κίρρα -Yukarı KırMahalle

η Γλαύκη- Gökçepınar

η Γοργόνα- Bratankova

το Ζουμπούλι- Zümbül Mahalle

ο Κένταυρος- Ketenlik

η Κίρρα -Kır Mahalle

το Κότινο -Koçina

η Μάνταινα -Basakova

η Μύκη -Mustafçova

το Πανέρι -Sekizpınar

το Σιρόκο -Türlütarla

ο Εχίνος -Şahin

η Μελίβοια- Elmalı

το Ωραίο -Yassıören

η Θεοτόκος -Theotoko

ο Κύκνος -Sandovica

το Ρεύμα -Çaymahalle

το Σταμάτι -Stamatasko

Δήμος Σταυρούπολης –Demirhisar Belediyesi

η Σταυρούπολη -Demirhisar

η Καλλιθέα -Meşeli

το Λυκοδρόμι -Kurtalan

το Μαργαρίτι- Margarit

ο Γέρακας -Atmacalı

η Ισαία- Isıca

το Μέγα Εύμοιρο- Büyük Emirli

η Ορεστινή- Köresten

το Πίλημα- Keçiciler

ο Δαφνώνας Mahmatlı

το Άνω Καρυόφυτο -Yukarı Kozluca

ο Καστανίτης- Horozlu

το Κάτω Καρυόφυτο -Aşağı Kozluca

ο Λειβαδίτης- Hamidiye

τα Κομνηνά- Kurlar

το Ιωνικό -Hüseyinköy

η Καλύβα- Kalovo

το Κάτω Ιωνικό -Aşağı Hüseyinköy

το Νεοχώρι - Perçemli

η Σιδηρόπετρα- Sidiropetra

το Σταυροχώρι- Hocalar

η Πασχαλιά - Bayramlı

η Δρυμιά- Kızbükü

η Μυρτούσσα -Muratçık

το Χαλέπι -Halep

Δήμος Τοπείρου --

το Εύλαλο -İlhanlı

το Δέκαρχο -Bekeovası

το Ηλιοκέντημα

η Κρεμαστή -Kurthasanlı

ο Κύρνος- Kırköy

το Μικροχώρι- Mıkmırlı

το Ορφανό- Öksüzlü

το Παλαιόν Όλβιο- Eski Nohullu

το Άβατο- Beyköy

η Εξοχή

το Βανιάνο- Balabanlı

η Γκιζέλα- Karagözlü

η Δάφνη -Gedikler

ο Κοσσός -Köseçallı

η Κυψέλη - İbriktepe

η Μέλισσα - Melikler

η Νέα Αμισός -Alaca Kilise

το Νέον Εράσμιο -Yeni Taraşmanlı

το Δασοχώρι - KocaOrman

το Παλαιό Εράσμιο- Eski Tarşmanlı

τα Μάγγανα -Büyük Osmanlı

το Όλβιο -Nohullu

οι Τοξότες -Okçular

ο Άγιος Αθανάσιος -Agios Thanasis

η Θαλασσιά - Tıkızlı

η Κοσμητή -küçük Osmanlı

το Μεγάλο Τύμπανο- Büyük Davutlu

το Μικρό Τύμπανο- Küçük Davutlu

η Ποίμνη - Çoban Mahalle

η Σεμέλη- Fıçılı

Κοινότητα Θερμών – Ilıca Belediyesi

οι Θέρμες- Ilıca

οι Άνω Θέρμες- Yukarı Ilıca

το Διάσπαρτο - İsmail Mahalle

η Κίδαρις- Sarıyer

η Κοττάνη -Koşnalar

η Μέδουσα - Memkova

οι Μέσες Θέρμες -Orta Ilıca

Κοινότητα Κοτύλης – Kozluca Belediyesi

η Κοτύλη- Kozluca

το Αιμόνι - Volkanova

το Δημάρι- Demircik

η Πάχνη - Paşevik

Κοινότητα Σατρών – Sinikova Belediyesi

οι Σάτρες- Sinikova

το Δουργούτιον- Durgutlu

το Καλότυχο - Uğurlu

το Πολύσκιο -Soğucak

το Τέμενος -Cami Mahalle

ο Τσαλαπετεινός -Çalaperdi

Δήμος Σελέρου – Gökçeler Belediyesi

το Σέλερο -Gökçeler

το Άκαρπο - Kuruçay

το Άνω Πολύσιτο- Kızılcaköy

το Βελοχώρι - Höyükköy

το Γρήγορον -Yelkenciler

η Λευκόπετρα -Sakarkaya

η Ρύμη- Baklıca

τα Σήμαντρα -Karaçanlar

τα Φίλια - Dinkler

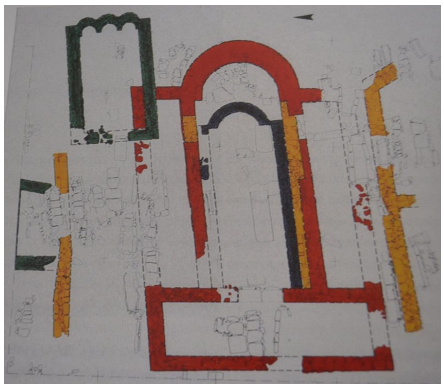
BÖLÜM III

3.1. Bizans Dönemi Kiliseleri:

KATALOG NO :1

ADI : Mezarlık Kilisesi Polistilo

(Κοιμητηριακή Βασιλική Πολύστυλο)

BULUNDUĞU YER : Avdera

TARİHİ :9.yy.

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Χ.Μπακιρτζις,Ανασκαφή Πολυστυλόυ 1982σ. 18-23

(H. Bakircis, *Anaskafi Polistilo* 1982 s.18-23

Χ.Μπακιρτζις,Νομος Ξανθη. Πολυστυλο (Αβδερα)

ΑΔ. 37.σ. 339. (1982)

(H. Bakircis, Nomos Ksanti Polistilo (avdera) AD. 37 s.339.1982

Χ.Μπακιρτζις, *Βυζαντινή Θρακη.* σ.158-159 Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.(H. Bakircis, Bizantini *Thraki* s. 158-159 Geniki Grammetea Periferias Anat. Makedonias-Thrakis)

Peter Soustal, Thrakien (Thrake, Rodope und Haimimontos)σ.408-410. Wien1991

Ν. Ζήκος, *Βυζαντινό οδοιπορικό στη Θράκη.*σ 71-77 Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1984(N. Zikos, *Bizantino Odoporiko sti Thraki* s.71-77 Septembirıos- Noemrios 1984)

Π. Α. Πάντος, Ιστορική τοπογραφία του νομού Ξάνθης Θρακικά Χρονικά σ.1-26. 1975-1976(P.A. Pantos, İstoriki Topografia tu Nomou Ksanti Thrakiak Hronika s. 1-26. 1975)

Ευτέρπη Μάρκη, *Οι παλαιοχριστιανικοί τάφοι της Θράκης.* σ.343-358, εικ. 103-112, 1989(Evterpi Marki, *İ Paliohrisitaniki tafi tis Thrakis*. S.343-358.ik.103-112)

Χάιδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη, *Η ιστορική, αρχαιολογική και λαογραφική έρευνα για τη Θράκη.* Ξάνθη – Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη, 5. Δεκέμβριος 1985.σ. 39-74- 1988(Haydo Kukuli-Hrisantaki, *İstorika arhelogiki ke laografiki erevna gia ti thraki.* Ksanti- Komotini-Aleksandropoli s. 39-74. 5 dekemvriyu 1985.)

Χ. Μπακιρτζής, *Ανασκαφή Πολυστύλου Αβδήρων,* σ.18-26. 1982(H. Bakircis, *Anakafi Polistilu Avdiron*. s. 18-26. 1982.

Yapının Tanımı:

Çevresi 800 metre olan Bizans dönemi kalesinin bulunduğu tepenin içesindedir.Bizans yerleşmesi kazıları sırasında bulunmuştur. 4 yapı katından oluşmaktadır. En eski yapı en büyük olanı ve en uzun süre kullanılan yapıdır. Üç nefli erken Hıristiyanlık bazilikasıdır.2. yapı tek odalı bir kilisedir. 3. Yapı ise en küçük olan yapıdır. Mezarlık alanında bulunan yapı yerleşmenin Şapelidir.Üç Nefli Bazilika 14,50x 9,90 metre boyutlarındadır.

Yapının Süslemeleri:

Kazılar sırasında çok sayıda küçük obje süs eşyası, günlük yaşam eşyaları bulunmuştur. Günümüzde Avdera müzesinde sergilenmektedir. Çam takılar Bakır haçlar kazı alanında elde edilen önemli eserler arasındadır. Günümüzde Avdera köyündeki müzede sergilenmektedir.

KATALOG NO :2

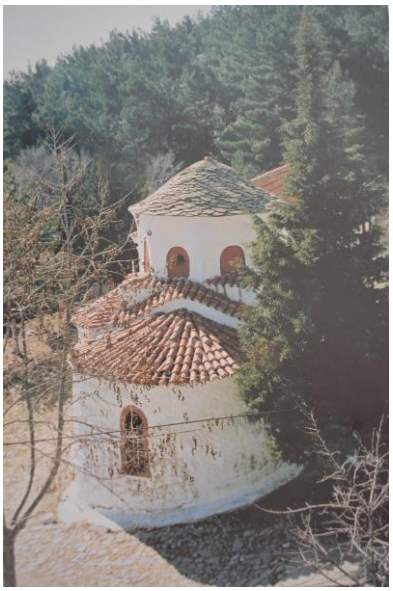
ADI : Pammegiston Taksiyarhis Manastırı

(Μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών)

BULUNDUĞU YER : İskeçe şehrinin Kuzeyinde

TARİHİ :9 yy.

PLANI :Üç Nefli Tek Odalı Haç Planlı

KAYNAKÇA :

Χ. Μπακιρτζής, Βυζαντινή Θράκη, 330-1453.

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-

Θράκης.(H.Bakircis,*Bizantini Thraki.* s. 330.

Geniki Grammetea Periferias Anat. Makedonias-

Thrakis)

Π. Α. Πάντος. Ιστορική τοπογραφία του νομού Ξάνθης.

Θρακικά Χρονικά.σ. 1-26. 1975-1976

((P.A. Pantos, İstoriki Topografia tu Nomou Ksanti

Thrakiak Hronika s. 1-26. 1975)

Αρχιμανδρίτης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΟΥΤΑΦΗΣ,

Ξάνθη – Η πόλη με τα χίλια χρώματα», Τα μοναστήρια της Ξάνθης, 2008 (Arhimandritis Panteeimon Mutafis,Ksanti- İ Poli Me Hilia Kromata.Kef. Ta Monastiria Tis Ksantis. 2008

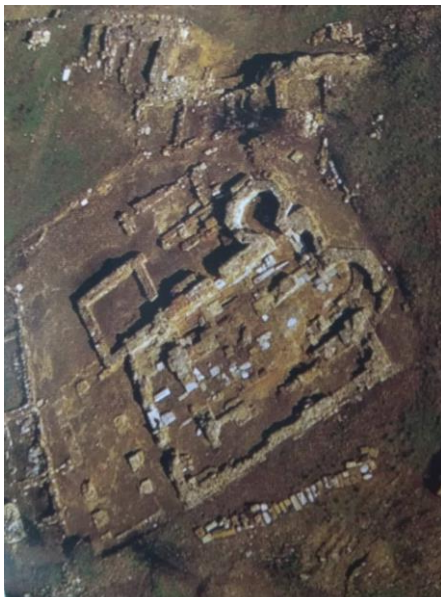
Yapının Tanımı:

Duvarlar moloz taştan inşa edilmiştir. Dıştan 8 köşeli, iç kısmından 16 köşelidir. Üç yarım kubbenin üzerine ana kubbe oturtulmuştur. Kemerler ana kubbeyi taşımaktadır. Ana kubbede aydınlatma pencereleri vardır. Narteks 20. Yy başlarında yapıya eklenmiştir. Yapının bir diğer önemli bölümü etrafına sonradan inşa edilen ek binalardır. Bu ek binalar Lozan antlaşması ile gerçekleşen nüfus mübadelesi sonrasında 1936 yılına kadar erkek yetimhanesi olarak kullanılmıştır.

Yapının Süslemeleri:

Yapının kubbesinde 16.-17 yy tarihlenen duvar süslemeleri ve ikonlar mevcuttur. Ayrıca kutsal alanda bulunan apsiste duvar ikonları dönemin sanatını yansıtan öğeler arasındadır. Yapının ikonastasisi yakın dönem eseridir. Çok sayıda despot ikonası barındırmaktadır. Eski ikonlar günümüzde İskeçe Kilise müzesinde koruma altına alınmıştır.

KATALOG NO :3

ADI : Episkopikos Kilisesi (Επισκοπικός Ναός)

BULUNDUĞU YER : Avdera

TARİHİ :9-10. Yy.

PLANI :Üç Nefli erken Hıristiyanlık Bazilikası

KAYNAKÇA :

Χ.Μπακιρτζις,*Ανασκαφή Πολυστυλόυ* σ.18-23. 1982

(H. Makircis, *Anaskafi Polistilu*.s.18-23. 1982)

Χ.Μπακιρτζις, *Βυζαντινή Θρακη*. σ .16-17

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.(H. Bakircis, *Bizantini Thraki* s. 16-17. Geniki Grammetea Periferias Anat. Makedonias-Thrakis)

Χ.Μπακιρτζις. Νομος Ξανθη. Πολυστυλο (Αβδερα) ΑΔ. 37.σ. 339. (1982)((H. Makircis, Anaskafi Polistilu.(Avdera) AD. 37 339.(1982))

Peter Soustal, Thrakien (Thrake, Rodope und Haimimontos)σ.408-410. Wien1991

Ν. Ζήκος, *Βυζαντινό οδοιπορικό στη Θράκη*.σ.288 Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1984(N. Zikos, *Bizantino Odoporiko sti Thraki* s.288. Septembirıos- Noemrios 1984)

Π. Α. Πάντος, Ιστορική τοπογραφία του νομού Ξάνθης Θρακικά Χρονικά σ.1-26. 1975-1976((P.A. Pantos, İstoriki Topografia tu Nomou Ksanti Thrakiak Hronika s. 1-26. 1975)

Ευτέρπη Μάρκη, *Οι παλαιοχριστιανικοί τάφοι της Θράκης*. σ.343-358, εικ. 103-112, 1989(Evterpi Marki, *İ Paliohrisitaniki tafi tis Thrakis*. S.343-358.ik.103-112)

Χάιδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Η ιστορική, αρχαιολογική και λαογραφική έρευνα για τη Θράκη. Ξάνθη – Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη, 5.-9. Δεκέμβριος 1985 (Αφιέρωμα στο Γ.

Μπακαλάκη).σ. 39-74- 1988(Haydo Kukuli-Hrisantaki, İstorika arhelogiki ke laografiki erevna gia ti thraki. Ksant KomotiniAleksandropoli s. 39-74. 5 dekemvriyu 1985.)

Χ. Μπακιρτζής, *Ανασκαφή Πολυστύλου Αβδήρων*, σ.23-26. 1982(H. Makircis, *Anaskafi Polistilu*.s.23-26. 1982)

Yapının Tanımı:

Yerleşim alanının kuzeyindeki tepenin tam tepe noktasında yer alır. Yapı üç nefli Erken Hıristiyanlık Bazilikasıdır. 23,90x19,50 metre ölçülerindedir. Narteks çok görkemli inşa edilmiştir.Üç apsisli merkez apsiste kitabe kalıntıları bulunmuştur.Güney duvarı 1. Dünya savaşı sırasında yıkılmıştır. Yapının doğusunda sekizgen planlı ortası haç şeklinde bir vaftiz havuzu vardır. Kuzeyinde mezarlar bulunmuştur.

Yapının Süslemeleri:

Duvar kalıntılarında Bizans dönemi kilise resimlerine rastlanmıştır. Bizans dönemi sütün balıkları, mermer kapı ve pencere söveleri, çok miktarda sikke, seramik çok sayıda inşa malzemesi bulunmuştur. Merkez apsiste bulunan duvar yazıları dini temalar barındırmaktadır. Mermer bitki kabartmalı sütün başlıkları vardır. Mezarlık alanında bulunan bir lahit önemlidir. Kapağında aziz ikonaları vardır.11. yy.'la ait çok miktarda keramik bulunmuştur.

KATALOG NO :4

ADI : Kilise Kalıntısı (Ερείπια Ναού)

BULUNDUĞU YER : Porto Lagos

TARİHİ :9.-10. yy

PLANI :Ünefli Erken Hıristiyanlık Kilisesi

KAYNAKÇA :

Χ.Μπακιρτζις, *Βυζαντινή Θρακη*. σ .162Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.(H. Bakircis, *Bizantini Thraki s*. 162. Geniki Grammetea Periferias Anat. Makedonias-Thrakis)

Ν.Λ.Κυνηγοπουλος, Αγιος Νικολαος. Το Μετοχι της Ι.Μ. Βατοπαιδιου στο Πορτολαγος Ξανθης. σ.67(N.L. Kinigopulos,Agios Nikolaos To Metohi tis İ.M. Batopediu sto Portolagos Ksantis s.67)

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.σ.109-110(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis s. 109-110

Χ.Μπακιρρζης, Νομος Ξανθης Πορτολαγο, ΑΔ. (Αρχαιολογικόν Δελτίον) 37 (1982)(H. Bakircis, Nomos Ksantis Portolago, AD. (Arhelogikon Deltion) 37. 1982)

Χ. Μπακιρτζής, *ΑΔ(Αρχαιολογικόν Δελτίον) 35*.σ. 437- 455 .1980.(H. Bakircis,*AD. (Arhelogikon Deltion)35.* S. 437-455. 1980

Yapının Tanımı:

Günümüzde Vistonida gölü suları altında kalan Poron yerleşmesinin Piskoposluk kilisesidir.Yapı 15,30x 13,90 metre ölçülerindedir.Batı tarafından üç girişi vardır. Tabanı mermer döşemeli üç apsislidir. Merkez apsiste 1,64x 0,90 metre boyutlarında kutsal masanın olduğu yer belirgindir. İki tarında da giriş kapıları vardır. Taban kaplamaları bunu göstermektedir. Etrafında mezarlık mevcuttur. Vaftiz havuzunun bulunduğu bir alan bulunmuştur.

Yapının Süslemeleri:

Kuzeyinde ve doğusunda bulunan mezarlarda üç tane sikke bulunmuştur. 1. Sikke Maksimus Galerious'a dönemi 4. Yy . 2. Sikke Justinian B. 565-578. 3. Sikke Alkesiou Komninou dönemine 1081-1118'e aittir.

KATALOG NO :5

ADI : Tek Odalı Kubbeli Kilise Πολύστυλο

(Μονόχωρος Τρουλλαίας Ναός)

BULUNDUĞU YER : Avdera

TARİHİ :12-13. yy.

PLANI : Tek odalı haç planlı Kubbeli

KAYNAKÇA : Χ.Μπακιρτζις,*Ανασκαφή Πολυστυλόυ* σ.18-23. 1982

(H. Makircis, *Anaskafi Polistilu*.s.18-23. 1982)

Χ.Μπακιρτζις, *Βυζαντινή Θρακη*. σ .16-17

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.(H. Bakircis, *Bizantini Thraki* s. 16-17. Geniki Grammetea Periferias Anat. Makedonias-Thrakis)

Χ.Μπακιρτζις. Νομος Ξανθη. Πολυστυλο (Αβδερα) ΑΔ. 37.σ. 339. (1982)((H. Makircis, Anaskafi Polistilu.(Avdera) AD. 37 339.(1982))

Yapının Tanımı:

Yapı Bizans yerleşmesinin Kuzey batı yamacında bulunmaktadır. 12-13. Yy la tarihlenmektedir. Büyük ihtimal ile yerinde bulunan eski şapelin yerine inşa edilmiştir. Tek odalı haç planlı kubbeli bir yapıdır. 7.25X5.40 metre ölçülerindedir. Kalın duvarları dikkat çeker. Klasik dönem duvar işçiliği ile inşa edilmiştir. Doğu tarafında üç apsis vardır. Batı Tarafının ortasında giriş kapısı vardır. Mermer kapı giriş ilk günkü haliyle günümüze ulaşmayı başarmıştır. Taş döşemeli taban kaçak kazılar sonucu büyük zarar görmüştür. Kilisenin etrafında çok sayıda mezar vardır. Bunlar çukur mezar ve kutu şeklindir. Mezarlık kazılarında bulunan çok miktarda çivi ahşap tabut kullanıldığının kanıtıdır.

Yapının Süslemeleri:

Kazı alanında bulunan bronz sikke 13. Yy ortalarına tarihlenmektedir. Bu bize yapının tarihine işaret etmektedir. Kilisenin tabanın 15. Yy ait Osmanlı tabağı ve Osmanlı sikkesi bu bölgenin Osmanlı fethinden sonra terk edildiği ve yok olduğunun bir göstergesidir.

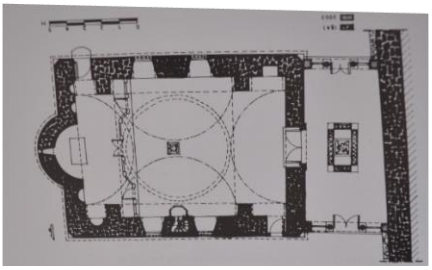
KATALOG NO :6

ADI : Panagia Archengeliotisa

Başmelek Meryem) Manastırı

(Μονή Παναγίας Αρχαγγελιωτίσσης)

BULUNDUĞU YER : İskeçe şehrinin

Kuzeyindeki tepede

TARİHİ :11 yy.

PLANI : Tek Odalı Kubbeli

KAYNAKÇA :

N. Ζήκος, Βυζαντινό οδοιπορικό στη Θράκη.

*Αρχαιολογία,*σ.71-77. Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1984

(N. Zikos, Bizantino Odoporiko sti Thraki

s.71-77. Septembirıos- Noemrios 1984)

Κ. Λαντίτσου, Οικολογία και πολιτισμός, δύο συνιστώσες του χωρικού

σχεδιασμού. σελ.597-601 Πρακτικά 1ου Περιβαλλοντικού Συνεδρίου Θεσσαλίας, Σκιάθος 8-

10- Σεπτεμβρίου- 2012. (K. Lanticu, *İkologia ke politismos, dio sinitoses tu horiku shediasmou Praktıka* 1u Perivallontiku Sinedriu Thessalias 8-10- semptembriu- 2012)

Anomim, Όψεις της ιστορίας και του πολιτισμού της Θράκης σ. 476 .(Anonim, Opsis tis İstorias ke tu politismu tis Trhakis s.476)

Αρχιμανδρίτου Μουτάφη Π., Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου - (2012) Ιερά Μονή

Παναγίας Αρχαγγελιωτίσσης Ξάνθης. Μέλισσα, Ξάνθη: σελ.11-94 (Arhimandritu Mutafi P. İera Mitropolis Ksantis ke Peritheoriu 2012 İera moni Panagias Arheggeliotisis Ksantis. Melissa, Ksanti s. 11-94)

Μαυρίδης Δ, *Αγγελοφύλακτος* σελ. 135 Εκδόσεις ΙΜΞΠ, Ξάνθη 2007. (D. Mavridis, *Aggelofilaktos*. S. 135 Ekdotis İMKSP Ksanti 2007)

Λαντίτσου Κ., (2015). Αποκατάσταση ιστορικού κτιρίου στην Ξάνθη στο Νέες

εξελίξεις στην έρευνα του Πολιτικού Μηχανικού, επιμέλεια έκδοσης Κώνστα

Μ., Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης, Τμήμα

Πολιτικών Μηχανικών, σελ. 177-186 (K.Lantiçu, Apokatastasi *İstoriko Ktirio Stin Ksanti sto nees Ekseliksis stin Erevna tu Politiku Mihaniku* Epimelia ekdosi Konsta M. Dimokritio Panepistimio Thrakis , Politehniki Sholi Ksantis Tmima Politikon Mihanikon,s.177-186)

Ε. Νομικός, Αποκατάσταση–Επανάχρηση Μνημείων και Ιστορικών Κτιρίων στη Βόρεια Ελλάδα. Τόμος Β΄ σ. 201, Εκδόσεις Έργων IV. Αθήνα (E. Nomikos, Apokatastasi-Epanahırisi Mnimion ke İstorikon Ktirion sti Boria Ellada. Tomos B s.201 Ekdosis Ergon VI. Atina

Δ .Ορφανουδάκης, *Μελέτη αποκατάστασης μνημείων και συνόλων. Γ΄* σελ. 7-32 και 77-116 Έκδοση, Πειραιάς: (D. Orfanudakis, *Meleti Apokatastasis Mnimion ke Sinolon G*. S.7-32 ke 77-116 Ekdosi. Pireas)

Α. Ζαχαριάδης, *Οικοδομική Τεχνολογία*, University studio press,

, σ. 206-212 . Θες/νίκη 2004 (A. Zahariadis, *İkodomiki Tehnologia*. University studio press,s.206-212 Thssaloniki, 2004

Γ. Κίζης, *Πηλιορείτικη Οικοδομία*. Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ, σ.529.Αθήνα1994,(G. Kizis, *Pilioritiki İkodomia*. Politistiko Tehnologiko İdrima s.529 Atina 1994.)

Π. Γεωργαντζής, Ιερά Προσκυνήματα της Ξάνθης. Ξάνθη 1981(P. Geogancis, İera Proskinimata tis Ksantis. Ksanti 1981)

Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου – Μουφτεία Ξάνθης*: Θρησκευτικά*

Μνημεία στο Ν. Ξάνθης σ.117-122 Ξάνθη.2005 (İera Mitropolis Ksantis ke Peritheoriu-Muftia Ksanti, *Thirskeftika Mnimia* Sto N. Ksantis. S.117-122. Ksanti 2005

Λαντίτσου Κ, Αποκατάσταση και επανάχρηση κτιρίου Κέντρου

Πολιτιστικής Παράδοσης Θράκης. Πρακτικά 1ου Περιβαλλοντικού Συνεδρίου

Θεσσαλίας, Σκιάθος 8-10 Σεπτεμβρίου-2012. σελ.641-646 (K. Lanticu, *Apokatastasis ke Epanarhisi Ktiriu Kentru Politistikis Paradosis Thrakis.* Praktıka 1u Perivallontiku Sinedriu Thessalias 8-10 semptembriu 2012)s. 641-646

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Συμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, İde Konis Simbuli I. Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Orta Bizans dönemi yapısıdır. 11.yy. ile 13. yy.la tarihlenmektedir.16. yy'da el yazmalarının kopyalandığı merkez olarak bilinmektedir. 1829 yılındaki depremde büyük zarar görmüş 1831-1848 yılları arasında yeniden inşa edilmiştir. İnşa masraflarını İskeçe'nin zengin tütün tüccarları karşılamışlardır. 1913 yılında Bulgarlar şehri işgal edince içerisinde bulunan bir çok önemli el yazması eseri Sofya'ya taşımışlardır.

Doğu tarafındaki İskeçe Kilise Müzesi olarak hizmet vermektedir. Merkez kubbenin dış kenarlarında 1834 tarihli kabarmalar mevcuttur. Buda bu bölümün 1834 yılında inşa veya tamir edildiğini göstermektedir. Merkez kubbe dört yarım kubbe ile desteklenmiştir. Ortada apsis ve kutsal masa yer almaktadır. Kuzeybatı kısmında bir yan giriş kapısı ve güney doğuda kutsal bölüme açılan bir giriş kapısı daha vardır. Günümüzde Kilise okulu olarak hizmet veren ayrı yatılı bir bölümü mevcuttur.

Yapının Süslemeleri:

Kitabesi günümüzde kayıptır. Katolik bölümünün mermer taban döşemelerinde çift başlı kartal betimlenmiş kabartması dikkat çeker. İkonastasiste çok sayıda 15-16 yy.la ait ikona vardır. Bu ikonalar Trakyalı sanatçılar tarafından yapılmıştır. Kubbede Pantakrator İsa ve etrafında azizler betimlenmiştir. Kubbenin dört tarafında ise dört İncil yazarı ikonları vardır. Kilisede bulunan çok sayıda el yazması ve taşınabilir eser buradan kaçırılmıştır. Kütüphanesi ve müzesinde İskeçe bölgesindeki dini yapılardan toplanmış bir çok önemli dini eser yer almaktadır.

KATALOG NO :7

ADI : Panagia Kalamous Manastırı

(Μονή Παναγίας Καλαμούς)

BULUNDUĞU YER : İskeçe'nin kuzeyinde yer alır.

TARİHİ :11.yy

PLANI :Üç nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

N. Ζήκος, Βυζαντινό οδοιπορικό στη Θράκη. Αρχαιολογία,σ.71-77. Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1984(N. Zikos, *Bizantino Odoporiko sti Thraki* s.71-77. Septembirıos- Noemrios 1984)

Ε.Αντωνιος, *Ιερα Μονη Παναγιας Καλαμούς* ΘΧ Μητροπολτης σ.35-37 Ξανθης 1961(E. Antonios, *İera Moni Panagia Kalamus* THX mitropolitis Ksantis s.35-37 Ksanti 1961)

Π. Γεωργαντζής, Ιερά Προσκυνήματα της Ξάνθης. Ξάνθη 1981(P. Geogancis, İera Proskinimata tis Ksantis. Ksanti 1981)

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης. (P. Georgancis,SİmboliI tin İstorian tis Ksantis)

Χ.Μπακιρτζις, *Βυζαντινή Θρακη*. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.(H. Bakircis, *Bizantini Thraki.* Geniki Grammetea Periferias Anat. Makedonias-Thrakis)

Σ. Κοκινης, Τα Μοναστήρια Της Ελλάδος. Οδηγος-Ιστορια- Θυσαυροί-Βιβλιογραφια Αθηνα. 1976(S. Kokinis, Ta Monastiria Tis Ellados . Odigos-İstoria-Thisavri- Bibliografia. Atina 1976)

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Συμβολη Ι.* Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

İsmini içerisinde bulunan Meryem Ana ikonasından almaktadır. Tarihsel geçmişinin 11 yy. la dayandığına inanılmaktadır.13. Ve 15.yy'da aktif olduğu Sofya'da bulunan el yazmalarından anlaşılmaktadır. 15. Ve 16. Yy'da bir kopyalama merkezi olarak bir çok önemli el yazması eserin kopyalarını çıkartıp diğer kiliselere göndermişlerdir. 1829 yılındaki depremde büyük zarar görmüştür. 1923 yılında Anadolu'dan gelen Rum Muhacirlere ev sahipliği yapmıştır. Eski Manastır kompleksinden günümüze kalan kısmı sadece güney bölümünde küçük bir parçadır. 1965 yılında Bazilika onarılmıştır.1996 yılında Agios Oros'ta bulunan Protatou Ton Kareon manastırının bire bir kopyası olarak temeli atılmış 2001 yılında tamamlanmıştır.

Yapının Süslemeleri:

15. Yy'dan Meryem Ana ikonası 19. Yy'da yapılmış bir çok ikonayı bünyesinde barındırır. Mermer İkonastasis bölgede bulunan tek mermer ikonastasistir. Bir çok el yazması eser ile birlikte sayılarının kesin olarak bilinmediği çok sayıda taşınabilir eser Bulgaristan'a kaçırılmıştır.

BÖLÜM IV

3.2.Post-Bizans Dönemi Kiliseleri

KATALOG NO :1

ADI : Hagios Dimitiros Samakov

(Ναός Αγίου Δημητρίου Σαμακώβ)

BULUNDUĞU YER : Palia Poli İskeçe

TARİHİ :1834

PLANI : Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004

(G. Hr. Cigaras, *Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis* ke Peritheoriu Atina 2004.

Yapının Tanımı:

İskeçe şehrinin Palia Poli (Eski Şehir) mevkisinde Samakov mahallesinde bulunmaktadır. 1714 yılında Kuzey Trakya'dan buraya gelenlerce kurulmuş bir mahalledir. Kilise 1834 yılında inşa ediliyor. Günümüzde sadece güney duvarı 1834 yılından kalmıştır.

Yıllar içerisinde harabeye dönüşen yapı 1949 yılında aynı temellerin üzerine inşa edilmiştir. Batı Duvarının üzerinde 1834 tarihli bir kitabe mevcuttur.

Yapının Süslemeleri:

Yapı 1949 yılında yeniden inşa edilince çok büyük değişim geçirmiştir. İçerisinde 1868 tarihli Hagios Dimitrios ikonası ikonastasisi süslemektedir.

KATALOG NO :2

ADI : Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

(Ναός Παμμεγίστων Τακιαρχών Καβακίου)

BULUNDUĞU YER : Kavakiyu Mahallesi İskeçe

TARİHİ :1834

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Başmelekler Mihail ve Gabriel'e adanmıştır. İskeçe şehrinin Kavkiyu mahallesinde yer almaktadır. Daha önce burada yer var olan eski kilisenin yerine günümüzdeki şekli ile 1834 yılında inşa edilmiştir.üç nefli bazilika planına sahiptir. Ahşap tavanlı bir yapıdır.Daha ince ahşap olan narteks 1960 lı yıllarda yeniden tuğla ile yapılmıştır.18,70x12,75 metre boyutlarındadır. Güney duvarında ortasında çan kulesi vardır. Bağdat tavanı tavanın ortasında Pantakrator İsa ikonası vardır.

Yapının Süslemeleri:

171-41 yılında yapılmış İsa ikonası en değerli sanat eseridir. Yapının mermer sütünları ve başlıkları dönemin güzel örnekleri sayılabilir. Ahşap ikonastasisi Aziz Yahya, Üç azizler,Hagiow Geoegios ve Hagios Dimitrios, Meryem ana ve Bebek İsa, Başmelek Mihail ikonları süslemektedir.Çok sayıda taşınabilir ikonyada ev sahipliği yapmaktadır. Nartekste 1834 tarihli haç bir kitabe mevcuttur. Aziz Mihail ve İsanın defnini tasfir eden iki tane önemli nakış ikonaya da sahiptir.

KATALOG NO :3

ADI : Hagios Georgios Kilisesi (Ναός Αγίου Γεωργίου)

BULUNDUĞU YER : Palia Poli Merkez

TARİHİ :1835

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Eski yazılı belgelerde Bizans döneminde var olduğuna dair bilgiler mevcuttur.1394 tarihinde aynı yerde eski bir kilisenin varlığından bahsedilmektedir. Kapısındaki kitabede 1835 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Taş duvarlı, kiremit kaplamalı , Ahşap Tavanlı ve kadınlar mahfili mevcuttur. 1829 yılındaki depremden sonra yıkılan kilisenin yerine inşa edilmiştir. Bahçesinde bulunan mezar taşında 1866 yılında Kiev'de ölen İskeçe'li eşi için Stavros Davidos isimli bir kişi yaptırmıştır.Yapının ölçüleri 24,63x15,3 metredir. Aynı tarihte giriş kısmına yapılmış bir çan kulesi mevcuttur. Çan kulesinde iki tarih dikkat çekmektedir. 1835 ve 1927 bunlar bir tanesi inşa diğeri tamir tarihi olması muhtemeldir.

Yapının Süslemeleri:

Apsis'in dış duvarında üzerinde haç ve tarih olan bir kitabe mevcuttur. Ahşap ve görkemli ikonastasisi bir çok ikona süslemektedir. Tavanın ortasında Pantakrator İsa orta nefin tavan kenarları aziz ikonları ile süslenmiştir. Önemli ikonalar: Pantakrator İsa, Vaftizci Yahya. Meryem ve İsa, Hagios Gergios'un ejderi öldürme ikonsı, İsa'nın doğumu ikonları önemli eserler arasında yer alır.

KATALOG NO :4

ADI : İpapantis tou Hristou Kilisesi

(Ναός Υπαπαντής Του Χριστού)

BULUNDUĞU YER : İskeçe Gennisea

(Karasu Yenicesi) kasabasındadır.

TARİHİ :1835

PLANI : Üç Nefli Baizlika

KAYNAKÇA : Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

İskeçe merkezin dışında Osmanlı İmparatorluğun kazası olan Karasu Yenicesi'ndeki Hıristiyan ahali için inşa edilmiştir.1835 mart yazılı bir kitabesi vardır.Kadınlar mahfili ve 20. Yy.'da inşa edilmiş çan kulesi mevcuttur. Mermer ve üzeri kitabeli bir kutsal masa yapının önemli parçalarındandır.

Yapının Süslemeleri:

Taşınabilir sanat eserlerinden olan 1836 tarihli İpandis Tou Hristo İkonası en değerli eseridir. Ahşap ikonastasis 19. yy ikonalarını barındırmaktadır.

KATALOG NO :5

ADI : Hagios Vlasiou

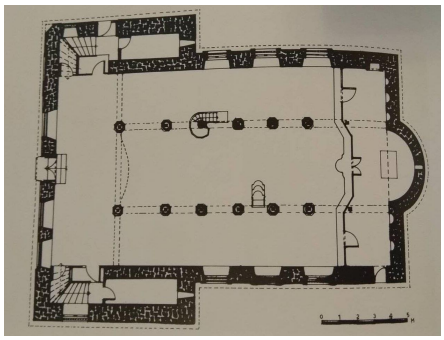
(Ναός Αγίου Βλασίου)

BULUNDUĞU YER : İskeçe Merkez

TARİHİ :1838

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004

(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos

Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου,

Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι. Θεσσαλονίκη. 2005

(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

1829 yılındaki depremden yıkılan kilisenin temelleri üzerine inşa edilmiştir.Kitabesinde 1838 yılında inşa edildiği yazmaktadır. 21,7x 17 metre boyutlarındadır. 7 sütunla nefler ayrılmıştır. İki bölümden oluşmkatadır önde bulunan asıl kutsal alan ve

arkada nartekside içine alan kadılar mahfilinin bulunduğu büyük alan.Yüksek bir ikonastasis ile kutsal alan ayrılmıştır. Çan kulesi tam kutsal alanın çatısının üzerindedir. Tek apsisli kutsal alan bölümü vardır.

Yapının Süslemeleri:

Yapının en önemli eseri 1812 yılında Ressam Nikiforos tarafından yapılmış Pantakrator İsa ikonasıdır. İkonayı Angelos Kazantcis ve eşi Patotianni armağan etmiştir. Ayrıca yapıda mermerden yapılmış bitki süslemeli üzerinde 1757 tarihli bir yazı bulunan şamdanı Hacı Dimitrios ve eşi Platiannis armağan etmiştir. İkonastasiste Hagios İoannis, İsa'nın yakalanması ve çarmıha gerilmesini anlatan 19 yy. ikonaları mevcuttur. Yapıda Üç kitabe vardır.

KATALOG NO :6

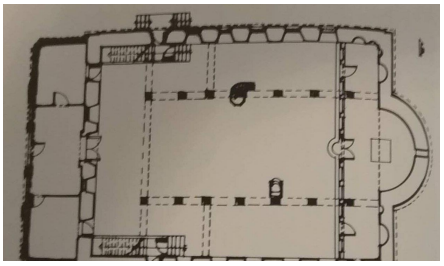

ADI : Timiou Prodromou Mitropolitlik Kilisesi

(Ναός Τιμίου Προδρόμου Μητροπολιτικός)

BULUNDUĞU YER : İskeçe Merkezde

Mitropolit meydanında

TARİHİ :1839

PLANI :Üç Nefli bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004

(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Eski Bizans kilisesi temelleri üzerine kurulmuştur. 1809 yılında bir yangın geçirmiştir. 1829 yılındaki depremde yıkılan kilise 1839 yılında yeniden inşa edilmiştir. Neoklasik ve Bizans çizgilerini taşımaktadır. Nefler yedi sütunla ayrılmıştır.Günümüzde kapalı olan iki kapısı daha vardır. Kadınlar mahfili vardır. Ahşap ikonastasisle kutsal alan ayrılmıştır.bahçenin hemen sağında büyük bir çan kulesi vardır.

Yapının Süslemeleri:

Kuzey duvarının alt kısmında duvar resimleri bulunmuş ve koruma altına alınmıştır. İkonastasis çok önemli sanat eserlerni barındırmaktadır. Dönemin mitropoliti yapınının ikonlarını yapmaları için Vatapedinos'tan sanatçıları getirtmiştir. Bu ikonlar: 1842 tarihli Pantakrator İsa, Theotokos, Prodromos, Prodromosun Doğumu Evangelismos ve Agios Haralambos ve çok sayıda 1842 ila 1857 yılı arasında yapılmış ikonaya ev sahipliği yapmaktadır. Reison Josef tarafından ikonastasis süslenmiştir.Bahçesinde dönemin Mitropolitinin mezarı vardır.

KATALOG NO :7

ADI : Agios Paraskevi

(Ναός Αγίας Παρασκευής Αβδήρων)

BULUNDUĞU YER : Avdera Köyü

TARİHİ :1845

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Kilisenin dış duvarındaki kitabe muhtemelen tamir kitabesidir.1829 yılındaki depremden büyük hasar gören kilisenin yerine inşa edilmiş olma ihtimali büyüktür.20i16x10i43 metre boyutlarındadır. Üç nefli bazilika planına sahiptir. Yedi sıra sütunla nefler ayrılmıştır. Yapının tavanı Bağdat tavan denilen ahşap bir tavandır. Nefler yedi ahşap sütun ile ayrılmıştır. Sütunların üzeri beton ile sıvalı ve beyaza boyalıdır.Çan kulesi yapının kuzey duvarındadır.Ahşap ikonastasis kutsal alnı ayırır. Kadınlar mahfili vardır. Bulustra halkı 1874 yazılı bir kitabe mevcuttur.

Yapının Süslemeleri:

Kuzey duvarında 19 ikinci yarısına tarihlenen duvar resimleri bulunmkatadır. Günümüzde koruma altında alınmıştır. 19. yy . sonları ve 20. yy . başlarına tarihlenen çok sayıda ikona ahşap ikonastasisi süslemektedir. İkonalardan Meryem Ana ve Bebek İsa ikonası 18 yy.'la tarihlenmektedir.Nartekste 19 yy .'da yapılmış Hagios Paraskevi ikonası vardır. İçerisi bölge sanatını yansıtan unsurlarla süslenmiştir.

KATALOG NO :8

ADI : Pammegiston Taksiarhon ke Evangelismou

Tis Theotokou

(Ναοί Παμμεγίστων Ταξιαρχών και Ευαγγεισμού

Της Θεοτόκου)

BULUNDUĞU YER : Stavropoli

TARİHİ :1858

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Bulunduğu yerde başka bir kilise olup olmadığı bilinmemektedir. Tanzimat döneminde yapılmıştır. Bulgar kilisesi olarak hizmet vermiştir.Üç nefli bazilika planlıdır.İki sıralı sekiz sütun vardır.Ahşap kadınlar mahfili vardır.25,35x18,50 metre boyutlarındadır. Kitabesinde 1858 yazmaktadır.. Çan kulesi 1926-1927 yılında inşa edilmiştir.8 mart 1934 yılında tamir edilmiştir.

Yapının Süslemeleri:

İkonastasisteki üç ikona 1856 yılında Kozana'lı Georgios Asteriou tarafından yapılmıştır. Evangelismo Tou Theotokou ikonası Stergio G. Zografou tarafından yapılmıştır. Yüksek ikonastasis çok sayıda 19. Yy . ikonasını sergilemektedir. Bunun dışında çok sayıda taşınabilir ikonayıda bünyesinde barındırmaktadır.Bunların dışında İncil muhafazaları ve daha bir çok kilise eşyası da bu kilisenin değerli parçaları arasında yer almaktadır.

KATALOG NO :9

ADI : Akatistou İmnou Kilisesi

(Ναός Ακαθίστου Ύμνου)

BULUNDUĞU YER : İskeçe Uzun Sokak

TARİHİ :1861

PLANI:Üç Nefli Baizlika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Εύαγγελου Άθαν. Παπατθανασίου, *Ηδε Κόνις Σθμβολη Ι*. Θεσσαλονίκη. 2005(Evaggelu Athan. Papathanasiou, *İde Konis Simbuli I.* Thessaloniki 2005)

Yapının Tanımı:

Yapının kitabelerinden bir tanesinde 6-kasım 1960 yazmaktadır. İkincisinde ise 1861 yazmaktadır. Giriş kısmındaki kapı üzerinde küçük bir oda vardır. Çan kulesi bahçenin kuzeyinde kösededir. Önceden ahşap olan narteks sonra tuğladan yapılmıştır. Üç nefli klasik bir Post-Bizans dönemi kilisedir.Kadınlar mahfili vardır. Ahşap ikonastasis mevcuttur.

Yapının Süslemeleri:

En önemli eser nartekste bulunan kabartma Meryem ve İsa ikonasıdır. İkonanın altında 1860 tarihi kabartması vardır. Ahşap yüksek ikonastasiste 19 yy. eseri ikonalar vardır. Pantakrator İsa, Prodromos, Agios Athanasios, Başmelekler Cebrail ve Mikail, Meryem Ana ve Bebek İsa, Agios Spiridonas, Agios DİmitriosveAgios Triada betimlenmiştir.İncil muhafazaları Kutsal masa hacı ve daha bir çok taşınabilir kilise eşyası envanterinde mevcuttur.

KATALOG NO :10

ADI : Agios Nikolaos Kilisesi

(Ναός Αγίος Νικόλαος)

BULUNDUĞU YER : Porto Lagos

TARİHİ :1904

PLANI: Tek Nefli Baizlika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Ν.Λ.Κυνηγοπουλος, Αγιος Νικολαος. Το Μετοχι της Ι.Μ. Βατοπαιδιου στο Πορτολαγος Ξανθης. σ.66(N.L. Kinigopulos,Agios Nikolaos To Metohi tis İ.M. Batopediu sto Portolagos Ksantis s.66)

Yapının Tanımı:

Yapı Agios Oros'ta bulunan Vatopediou manastırına bağlı bir kilisedir. Günümüzde ibadet alanı olarak kullanılmaktadır.Porto Lagos kasabasının yanında bulunan Vistonida gölünün içerisinde bulunan adacığın üzerinde kurulmuştur. Sırp hükümdarı İoannis Uglezis'in yazmalarına göre bu bölgede balıkçılık yapılmaktaydı, Uglezi burayı Vatopedi manastırına vakfediyor. 1791 yılından sonra bu vakıf geliri bulunduğu konum nedeni ile Osmanlı yönetimi ile İskeçe Metropoliti arasında sorun yaşanmasına neden oluyor. Kesin olmamakla birlikte 1371 yılında burada bulunan eski kilisenin temelleri üzerine buradaki balıkçılar ve Vatopedi Manastırı rahiplerince inşa edildiği düşünülmektedir. 19. Yy İskeçe metropoliti Nathanail tarafından küçük bir yapı olarak inşa edilen yapı, daha sonrasında İskeçe Metropoliti Sefafim tarafından günümüzdeki yapı haline getirilmiştir.

Günümüzdeki kilise güney kapısı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre 1904 yılında inşa edilmiştir.

Tek odalı Dromoslu iki tarafa eğimli ahşap çatılı batı tarafında kadınlar mahfili vardır. Güney girişin kapı üzerinde Agios Nikolaos kabartmalı mermer bir kitabe yer almaktadır.

Çan kulesi 1930 yılında inşa edilmiştir.

Yerel halk bu kilisenin inşası ile ilgili farklı bir mit anlatmaktadır: Zamanında Vistonida gölü yakınlarında bulunan Kırıklar köyünde Rofi- Rozi İsminde zengin bir Türk ağa yaşamaktadır. Günün birinde ağanın kızı hastalanır hekimler derdine derman bulamaz. Bölgedeki Hıristiyan bir zat ağaya; Agios Oros(Aynaroz)'ta bulunan Vatopedi manastırında muhafaza edilen Hz. Meryem'in kemerinin bu hastaları iyileştirdiğini anlatır. Çaresiz kalan ağa bölgedeki rahiplere kemerin getirilmesi için ricacı olur. Kemer getirilir, kızın yanına konulur ve kız iyileşir. Bu iyiliklerine karşılık olarak gölün içinde bulunan adacığın üzerine Hıristiyan halk için günümüzdeki Agios Nikolaos kilisesini yaptırtır. Kitabesinde de *Rofi-Rozi nin armağanıdır Kuyular 1904* yazılıdır.Bu hikaye kiliseye turistik amaçlı giden Türklere Müslüman iken Hıristiyanlığa geçen ve orada zangoçluk yapan kişi tarafından anlatılır.

Yapının Süslemeleri:

İkonastasis ahşaptan ve oldukça sadedir. Çok sayıda aziz ve rahip ikonası vardır.

KATALOG NO :11

ADI : Ναός Αγίου Δημητρίου

(Agios Dimitrios Kilisesi)

BULUNDUĞU YER : Kimeria (Koyunköy)

TARİHİ :1905

PLANI :Üç Nefli Bazilika

KAYNAKÇA :

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.

(P. Georgancis,Simboli tin İstorian tis Ksantis)

Γ.Χρ.Τσιγαρας, Εκκλησίες της Ιεράς Μητροπόλεως

Ξάνθης και Περιθεωρίου. Αθηνα 2004(G. Hr. Cigaras, Ekklisies tis İeras Mitropoleos Ksantis ke Peritheoriu .Atina 2004.

Yapının Tanımı:

Daha önce aynı yerde bulunan eski kilisenin üzerine inşa edilmiştir. İkonastasiste bulunan 1835 tarihli ikona bunu simgelemektedir. Üç nefli bazilika planlı bir yapıdır.24,60x12,90 metre boyutlarındadır. Girişte güney tarafında kiliseden bağımsız bir çan kulesi vardır. Giriş bölümünün üzerinde sonradan eklenmiş narteksin üzerinde bir kitabe vardır . Kitabede Hagios Dimitrios 1902 yazılıdır. Daha önce üç girişi bulunan yapıda bugün sadece batı ve kuzey girişleri açıktır.Ahşap yüksek bir ikonastasis ile kutsal alan ayrılmıştır. Çan kulesi ve kadınlar mahfili 1906 yılında eklenmiştir.

Yapının Süslemeleri:

İkonastasis Edirneli M. Dimopoulo tarafından eskisinin kopyası olarak tekrar yapılmıştır. 12 tane ikona mevcuttur. Bu ikonlardan en eskisi 1835 tarihlidir. Hagios Dimitrios kabarma ikonası önemli bir eserdir.Tavan resimleri çok güzel ve yerel kilise sanatını yansıtmaktadır. 20. Yy. sanatının güzel örnekleridir. Pantakrator İsa, Vaftizci Yahya, Hagios İoannis ve daha bir çok taşınabilir

SONUÇ

Yunanistan Trakya'nın dört büyük şehrinden bir tanesi olan İskeçe şehri Yunanistan Trakya'sının en batısında yer Karasu Nehrinin sınırlarını belirlediği kuzeyinde Bulgaristan'a kadar uzanan bir şehirdir. Sınırlarının bu kadar geniş olmasına rağmen günümüze kadar yapılan araştırmaların sadece belirli bölgelerle kısıtlı kalınması daha araştırılması gereken çok bölge olduğunun göstergesidir.

Erken dönem yapıları maalesef bölgede çok az sayıda mevcuttur. Bunların en iyi araştırılanı Avdera köyünde bulunan ören yerindeki yapılarıdır. Günümüzde ziyaret edilebilecek durumda olan iki yapı gerek mimari gerekse müzede sergilenen eserleri ile bölge kültürünü yansıtmaktadır. Porto Lagos'taki kilise bakımsız bir durumda otların içinde kaybolmaya yüz tutmuş durumdadır. Bu yapının günümüzdeki durumu hakkında yüzeysel bir şeyler görmek zordur.

İskeçe şehrinin kuzeyindeki tepede bulunan iki manastır günümüzde bölgenin din turizmi konusunda önde gelen yerleridir. Bu yapılardan Archangeliotissa Manastırı en çok araştırma yapılan eserlerinden bir tanesidir. Panagia Kalamous manastırı aynı şekilde çok iyi korunmuş önemli kültür mirasları arasında yer almaktadır. Bu yapılar hakkında çok detaylı araştırmalar yapılarak Türk bilim literatüründeki eksikliklerin giderilmesi gereklidir.

İskeçe şehri ve çevresindeki yerleşmelerde bulunan Post-Bizans dönemi kiliselerin geneli neredeyse aynı planlıdır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde genel kilise mimarisi üç nefli bazilika olduğundan buradaki yapılarda birbirinin kopyası niteliğindedir. Bu yapılar hakkında yapılım olan araştırmalarda genel kanı daha önce inşa edilmiş eski kilisenin temelleri üzerine inşa edildiği şeklindedir. Bu ne derece doğru bir yaklaşımdır tartışmaya açıktır.

Bölgenin yakın tarihinde gerçekleşen 1913 ve 1945 yıllarında iki defa Bulgarlar tarından istila edilmesi özellikle bu kiliselerde bulunan taşınabilir sanat eserleri ve el yazmalarının Bulgaristan'a kaçırılmasına neden olmuştur. Günümüzde Büyük kısmı Sofya şehrindedir. Yunanistan hükümeti uluslar arası hukuk mücadelesini sürdürmekte kaçırılan eserlerin geri iadesini istemektedir.

Bu çalışma sırasında gerçekleştirdiğimiz araştırmalar bize özellikle İskeçe'nin dağlık kesimlerinde olması muhtemel çok sayıda Bizans ve Post-Bizans dönemi yapısının bilim adamlarının araştırmalarını beklemektedir. Gizli bir hazine niteliğinde olan bu bölgenin araştırılarak bilim dünyasına kazandırılması gerekmektedir.

ΚΑΥΝΑΚΖΑ

Αλμπανιδης Ευαγγελος, Οψεις της Ιστοριας και του Πολτιτισμου της Θρακης, , Πτυχες της ατλητικης ιστοριας της αρχαιας Θρακης. σ. 21-24. Κομοτηνη. 2005

Anonim, Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου – Μουφτεία Ξάνθης: Θρησκευτικά

Μνημεία στο Ν. Ξάνθης.

Anomim,*Θράκης*, Θρακική Επετηρίδα 2 Κομοτηνή 1981,

Anomim *,Θράκη*, Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης. Κομοτηνή 2000

Anomim *,Θρησκευτικά Μνημεία*, Περιφέριας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκη.

Αλεξανδρούπολη 2008.

Α. Ζαχαριάδης , *Οικοδομική Τεχνολογία*, σ. 206-212. University studio press,

Θεσσαλονίκη. 2004.

Αβραμέα Α. *Θράκη*, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης. Κομοτηνή 2000 σ.135

122 Έκδοση Περιφέρεια ΑΜΘ: 2005

Αρχιμανδρίτου Μουτάφη Π., Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου -

Ιερά Μονή Παναγίας Αρχαγγελιωτίσσης. σ.11-94 Ξάνθης. Μέλισσα, Ξάνθη.2012:

Αρχιμανδρίτης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΟΥΤΑΦΗΣ, *Ξάνθη – Η πόλη με τα χίλια χρώματα»*, Τα μοναστήρια της Ξάνθης, 2008

Γ. Κουρτιδου Κονσταντινου, *Ιστορια Της Θρακης*. Τομος Προτος σ.5-24/ Αθηναις 1932

Γ. Κίζης, *Πηλιορείτικη Οικοδομία*. σ. 529 Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ, σ.529.Αθήνα1994,

Γεωργιος Χρ. Τσιγαρας, Εκκλησιες Της Ιερας Μητροπολεως Ξανθη Και Περιθεωριου,Ξανθη 2004

Γεώργιος Παχυμέρης, Georgi Pachymeris de Michaele et Andronico Paleologis libri XIII. 1835. Bonn

Γρηγόριος Πακουριανός, *Τυπικόν Γρηγορίου Πακουριανού*. σελ. 5-145 .1984

Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, Επιτύμβια επιγράμματα νεωτέρων χρόνων από τονχώρο της

Ε. Παπαθανασιου, *Ιδε Κονις. Νεωτερες θρακικες ελληνικες επιγραφες*,Θεσσαλονιλη.2005 Μαυρίδης Δ, *Αγγελοφύλακτος Ξάνθη*, σ. 135. Εκδόσεις ΙΜΞΠ, Ξάνθη. 2007

Δ. Ορφανουδάκης, *Μελέτη αποκατάστασης μνημείων και συνόλων.* σελ. 7-32 και 77-116 Γ΄

Έκδοση, Πειραιάς: 2001.

Ευτέρπη Μάρκη, *Οι παλαιοχριστιανικοί τάφοι της Θράκης*. σ.343-358, εικ. 103-112, 1989 Θεόδωρος Σκουταριώτης. *Ανωνύμου Σύνοψις Χρονική* Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη VII, σελ. 1-556. Venedig – Paris

Ιολη Βιγγοπουλου- Χρηστος Παντσογλου, *Θρακη Φυση Και Πολιτισμος.* σ.5-6.Η Καθημεινη 25- ιουνιου-2000

Κ. Λαντίτσου, *Αποκατάσταση και επανάχρηση κτιρίου Κέντρου Πολιτιστικής Παράδοσης Θράκης.* σ.641-646 Πρακτικά 1ου Περιβαλλοντικού Συνεδρίου Θεσσαλίας, Σκιάθος 8-10-Σεπτεμβρίου-2012: Θεσσαλονίκη.

Κ. Λαντίτσου, Αποκατάσταση ιστορικού κτιρίου στην Ξάνθη στο Νέες

εξελίξεις στην έρευνα του Πολιτικού Μηχανικού, σ. 177-186 επιμέλεια έκδοσης Κώνστα

Μ., Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης, Τμήμα

Πολιτικών Μηχανικών, 2015.

Ν.Λ.Κυνηγοπουλος, Αγιος Νικολαος. Το Μετοχι της Ι.Μ. Βατοπαιδιου στο Πορτολαγος Ξανθης. σ.67 Θεσσαλονικη 1999

Ν. Ζήκος, *Βυζαντινό οδοιπορικό στη Θράκη*. σ. 71-77Αρχαιολογία Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1984

Νικήτας Χωνιάτης, Niketae Choniatae Historia. Corpus Fontium Historiae Byzantinae 11. Berlin-New York. 1975

Νομικός Ε., Αποκατάσταση–Επανάχρηση Μνημείων και Ιστορικών

Κτιρίων στη Βόρεια Ελλάδα. σ. 201 Τόμος Β΄ Αθήνα, Εκδόσεις Έργων IV. 2001.

Π. Γεωργαντζής, Ιερά Προσκυνήματα της Ξάνθης. Ξάνθη 1981.

Π.Γεωργαντζης, Συμβολη εις την ιστοριαν της Ξανθης.Αθηνα. 1976

Π. Α. Πάντος. *Ιστορική τοπογραφία του νομού Ξάνθης*. Θρακικά Χρονικά.σ. 1-26. 1975-1976

Π.Α.Πάντος, *Αρχαιότητες και μνημεία Θράκης*, 31, Θρακικά Χρονικά,σ. 316-317. 1976

Π.Α. Γεωργαντζής, Η μητρόπολις Τραϊανουπόλεως και αι επισκοπαί αυτής. 1981 Ξάνθης.153-155

Χ. Μπακιρτζής, Βυζαντινά, μεσαιωνικά και νεότερα μνημεία ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης . σ. 339-351Αρχαιολογικόν Δελτίον 34, Χρονικά 1979.

Χ. Μπακιρτζής, *ΑΔ(Αρχαιολογικόν Δελτίον) 35*.σ. 437- 455 .1980.

Χ. Μπακιρτζής, *Ανασκαφή Πολυστύλου Αβδήρων*, σ.23-26. 1982

Χ.Μπακιρτζις,Νομος Ξανθη. Πολυστυλο (Αβδερα) ΑΔ. 37.σ. 339. 1982

Χ.Μπακιρρζης, Νομος Ξανθης Πορτολαγο, ΑΔ. (Αρχαιολογικόν Δελτίον) 37. 1982

Χ. Μπακιρτζη.- Δ. Τριανταφυλλου, *Θρακη- Πλολιτιστικη Οδηγγοι*,Αθηνα 1988

Χ.ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ,*Βυζαντινή Θράκη (330-1453)*, Γ.Γ. Περιφερείας Ανατολικής

Μακεδονίας-Θράκης Αθήνα 1994.

Χάιδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη, *Η ιστορική, αρχαιολογική και λαογραφική έρευνα για τη Θράκη*. σ. 39-74- Ξάνθη – Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη, 5. Δεκέμβριος 1985

C. Asdracha, Les région des Rhodopes aux XIIIe et XIVe siècle: étude de geographie historique. Préface de N.G.Svoronos Athènes 1976 s.10-13

Peter Soustal, Thrakien (Thrake, Rodope und Haimimontos) 1991 Wien s.501-502

Plan Listesi:

Plan 1: Mezarlık Kilisesi Yapı katlarının Planı

Plan 2: Mezarlık Kilisesi Planı Avdera

Plan 3:Tek Odalı Kubbeli Kilise Avdera

Plan 4: Episkopikos Kilisesi

Plan 5: Panagia Archengeliotisa (Başmelek Meryem) Manastırı

Plan 6: Hagios Vlasiou

Plan 7: Timiou Prodromou Mitropolitlik Kilisesi

Fotoğraf Listesi:

Foto 1:Polistilo Avdera

Foto 2: Polistilo Avdera

Foto 3: Pammegiston Taksiyarhis Manasırı

Foto 4: Polistilo hava fotoğrafı Avdera

Foto 5: Bilinmeyen Kilise Potolagos

Foto 6: Archanggeliostissa manastırı

Foto 7: Archanggeliostissa manastırı

Foto 8:Archanggeliostissa manastırı

Foto 9: Archanggeliostissa manastırı

Foto 10:Archanggeliostissa manastırı

Foto 11:Archanggeliostissa manastırı

Foto 12:Archanggeliostissa manastırı

Foto 12:Archanggeliostissa manastırı

Foto 13:Archanggeliostissa manastırı

Foto 14:Archanggeliostissa manastırı

Foto15 :Archanggeliostissa manastırı

Foto16 :Archanggeliostissa manastırı

Foto17 :Archanggeliostissa manastırı Planı

Foto 18: Panagia Kalamous Manastırı

Foto 18: Panagia Kalamous Manastırı

Foto 19: Panagia Kalamou

Foto 19: Hagios Dimitiros Samakov

Foto 20: Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

Foto 21: Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

Foto 22: Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

Foto 23 : Agios Georgios

Foto 24 : Agios Georgios

Foto 25 : İpandi Hristos Kilisesi Gennisea

Foto 26: Agios Vlasıou Kilisesi

Foto 27: Agios Vlasıou Kilisesi

Foto 28: Agios Dimitrios

Foto 29: Kilise Müzesi

Foto 30: Agios Vlasiou

Foto 31: Taksiarhon Kavakiou

Foto 32: Archangelisotissa

Foto 33: Agios Georgios

Foto 34: Agios Georgios

Foto 35: Agios Georgios

Foto 36: Agios Vlasiou

Foto 37: Agios Valasiou

Foto 38: Archangeliotissa

Foto 38: Panagia Kalamous

Foto 39: Agios Georgios

Foto 40: Agios Georgios

Foto 41: Panagia Kalamous

Foto 42: Taksiarhon Kavakiou

Foto 43: Archangeliotissa

Foto 44: Kilise müzesi

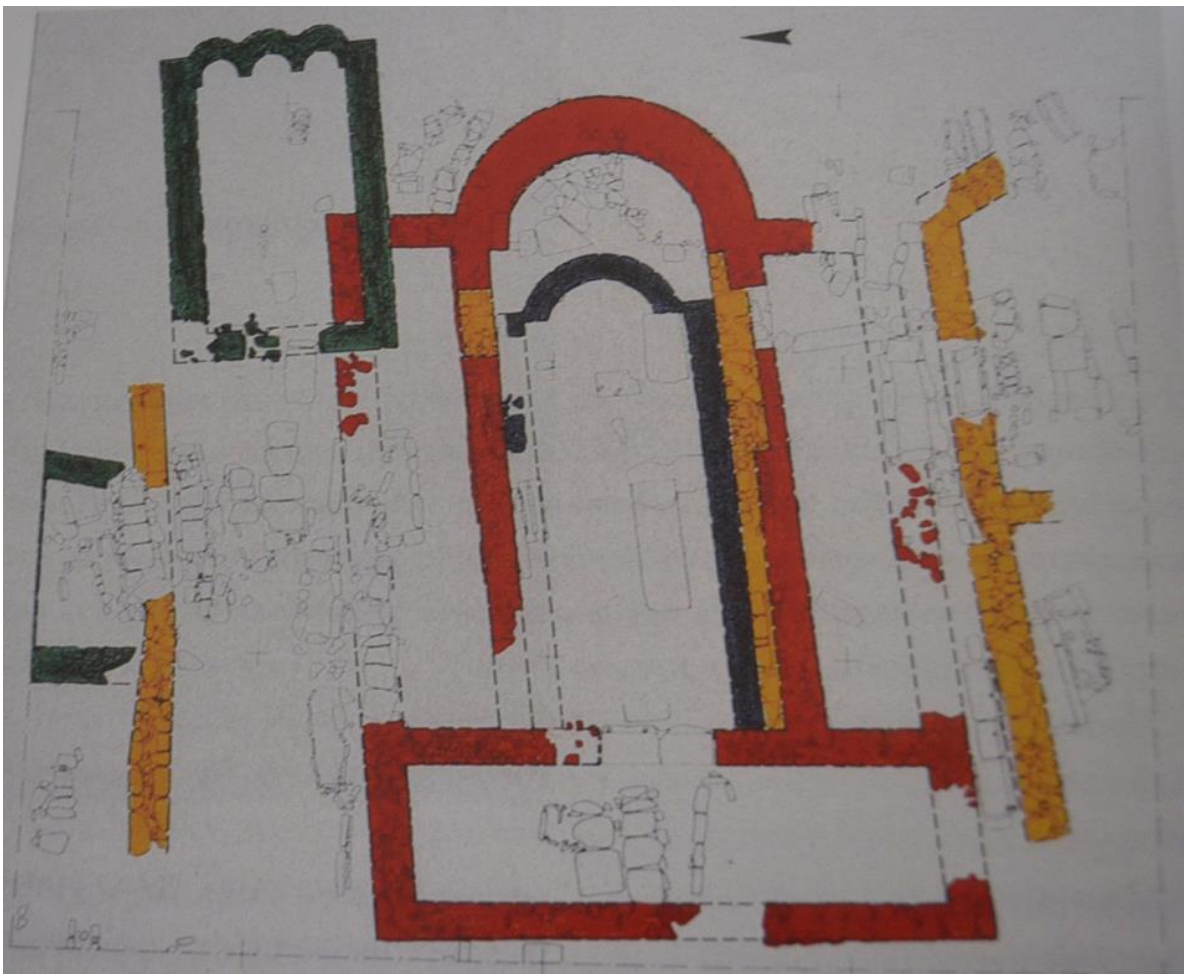
Foto 45: Archangeliotissa

Foto 46: Panagia Kalamus Manatırı

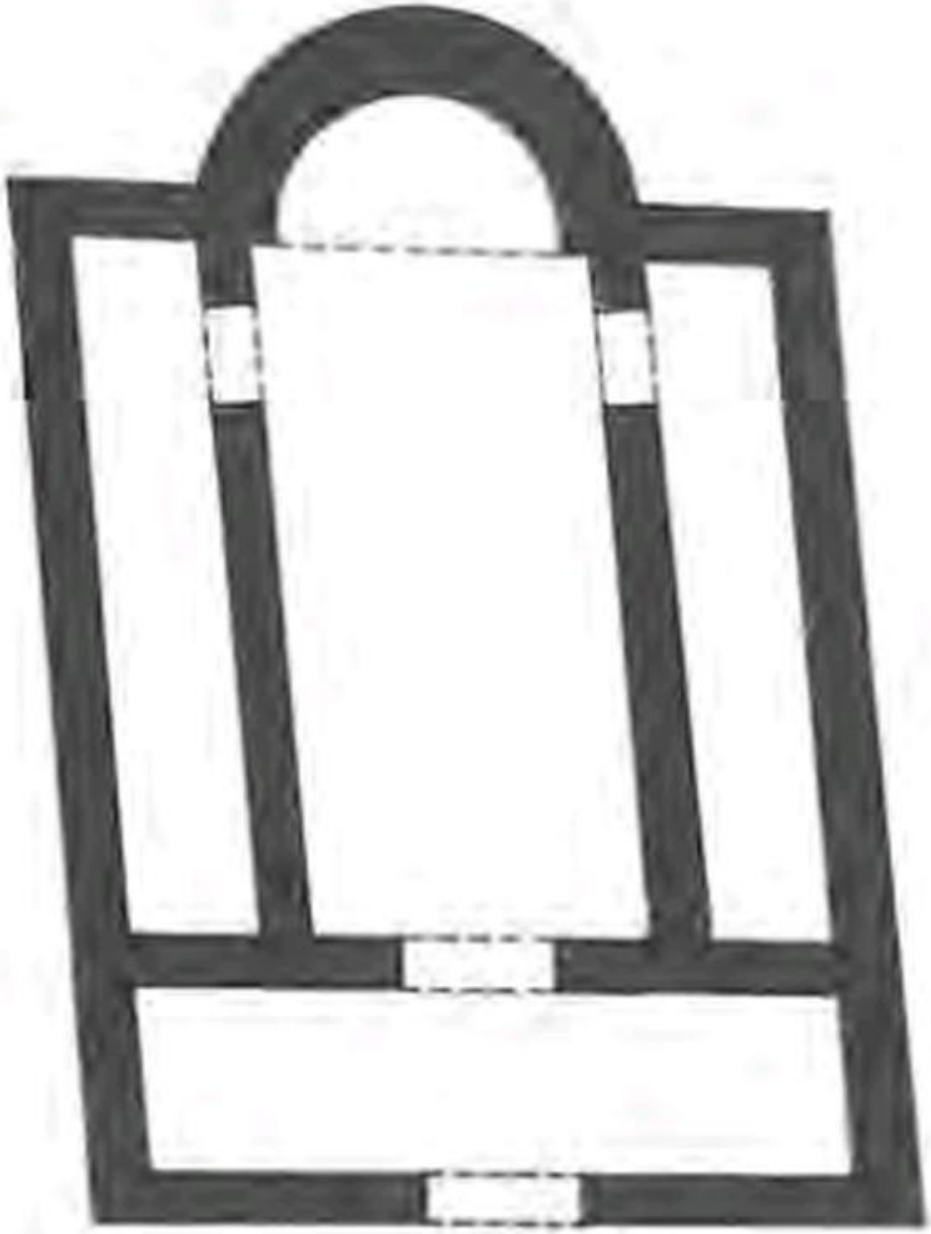
Foto 47: Panagia Kalamous

Foto 48: Archangeliotissa

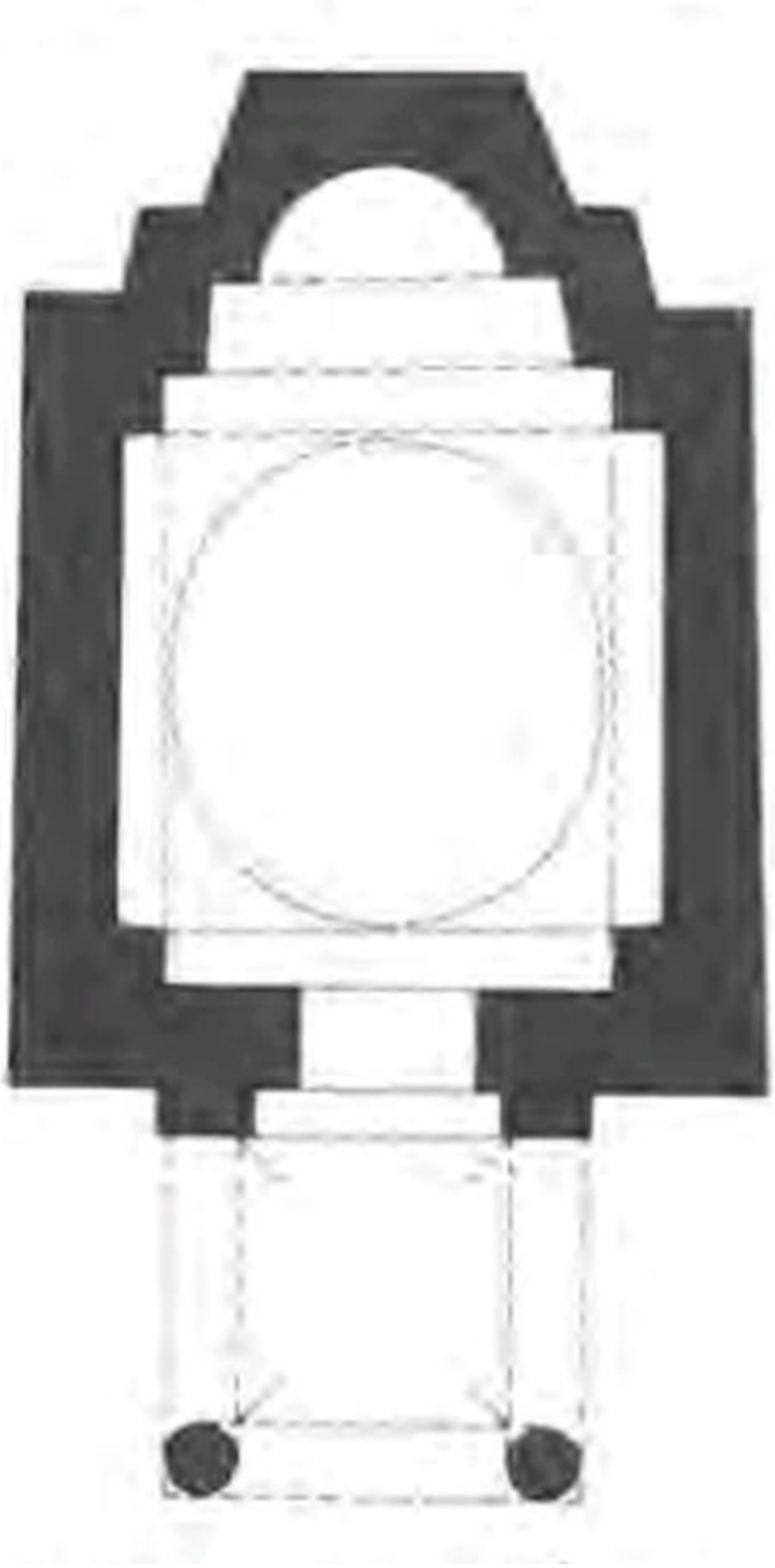
Yapı Planları:

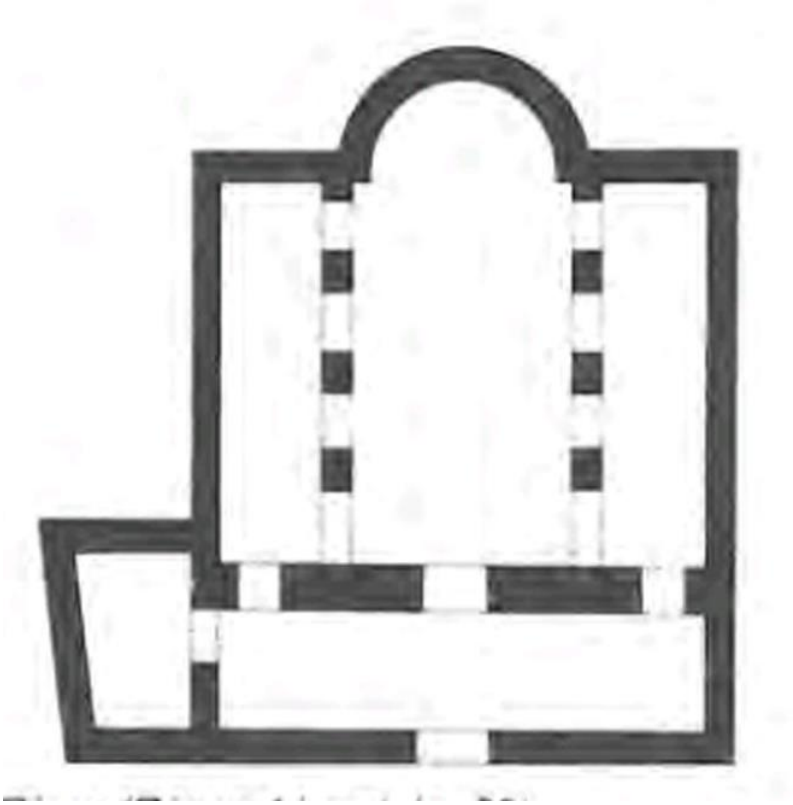
Plan 1: Mezarlık Kilisesi Yapı katlarının Planı

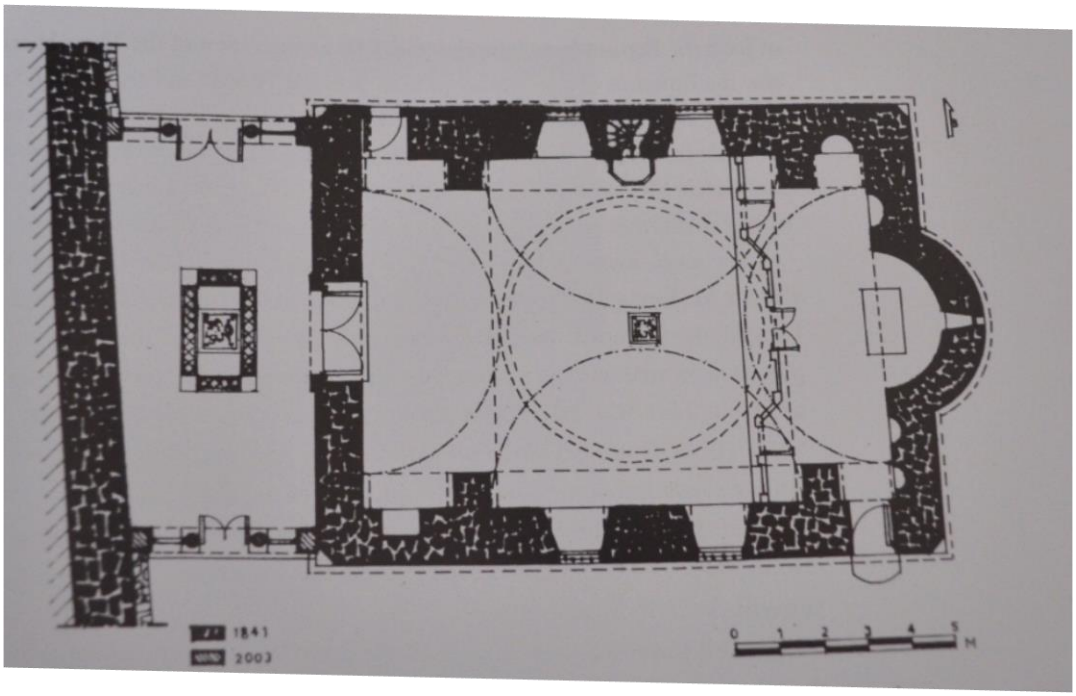
Plan 2: Mezarlık Kilisesi Planı Avdera

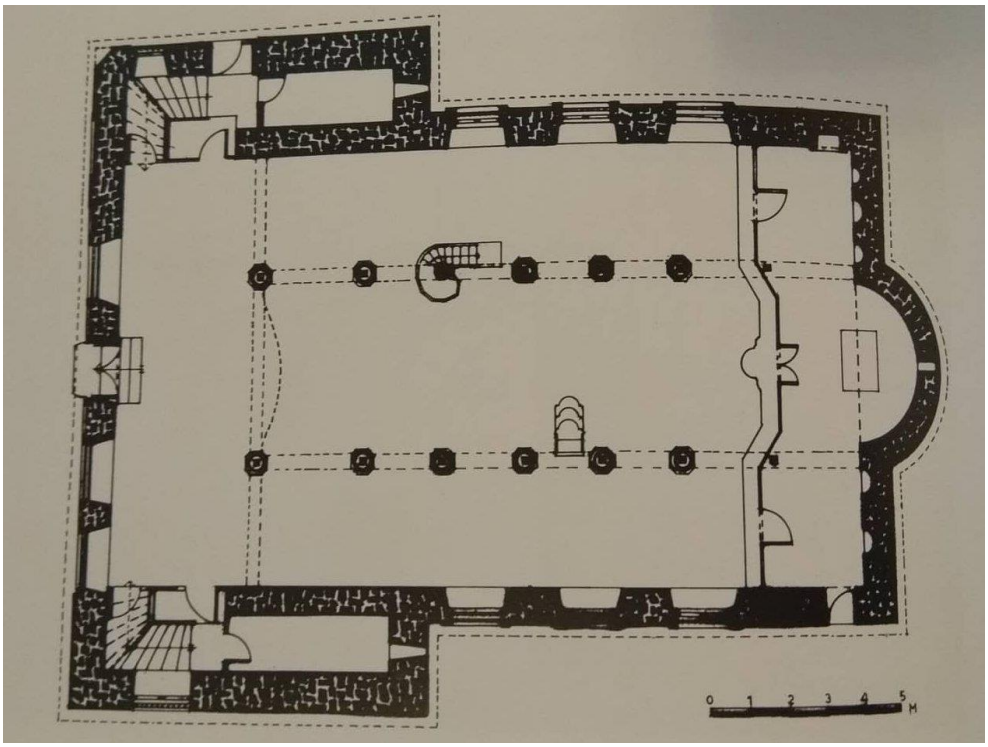
Plan 3:Tek Odalı Kubbeli Kilise Avdera

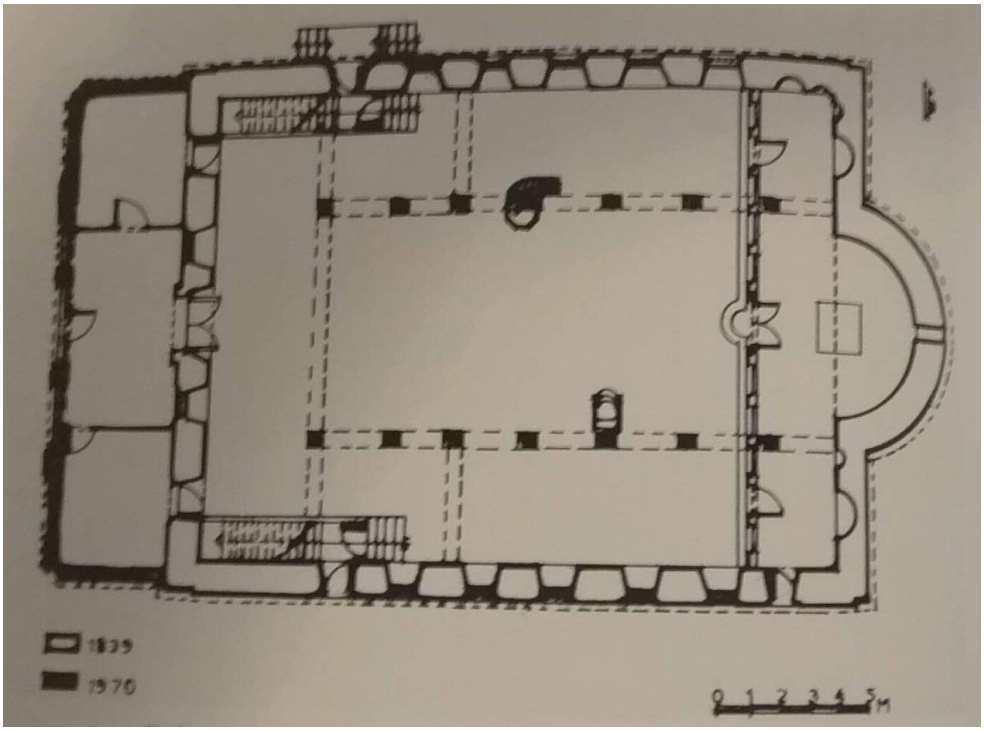
Plan 4: Episkopikos Kilisesi

Plan 5: Panagia Archengeliotisa (Başmelek Meryem) Manastırı

Plan 6: Hagios Vlasiou

Plan 7: Timiou Prodromou Mitropolitlik Kilisesi

Fotoğraflar:

Foto 1:Polistilo Avdera

Foto 2: Polistilo Avdera Planı

Foto 3: Pammegiston Taksiyarhis Manasırı

Foto 4: Polistilo hava fotoğrafı Avdera

Foto 5: Bilinmeyen Kilise Potolagos

Foto 6: Archanggeliostissa manastırı

Foto 7: Archanggeliostissa manastırı

Foto 8:Archanggeliostissa manastırı

Foto 9: Archanggeliostissa manastırı

Foto 10:Archanggeliostissa manastırı

Foto 11:Archanggeliostissa manastırı

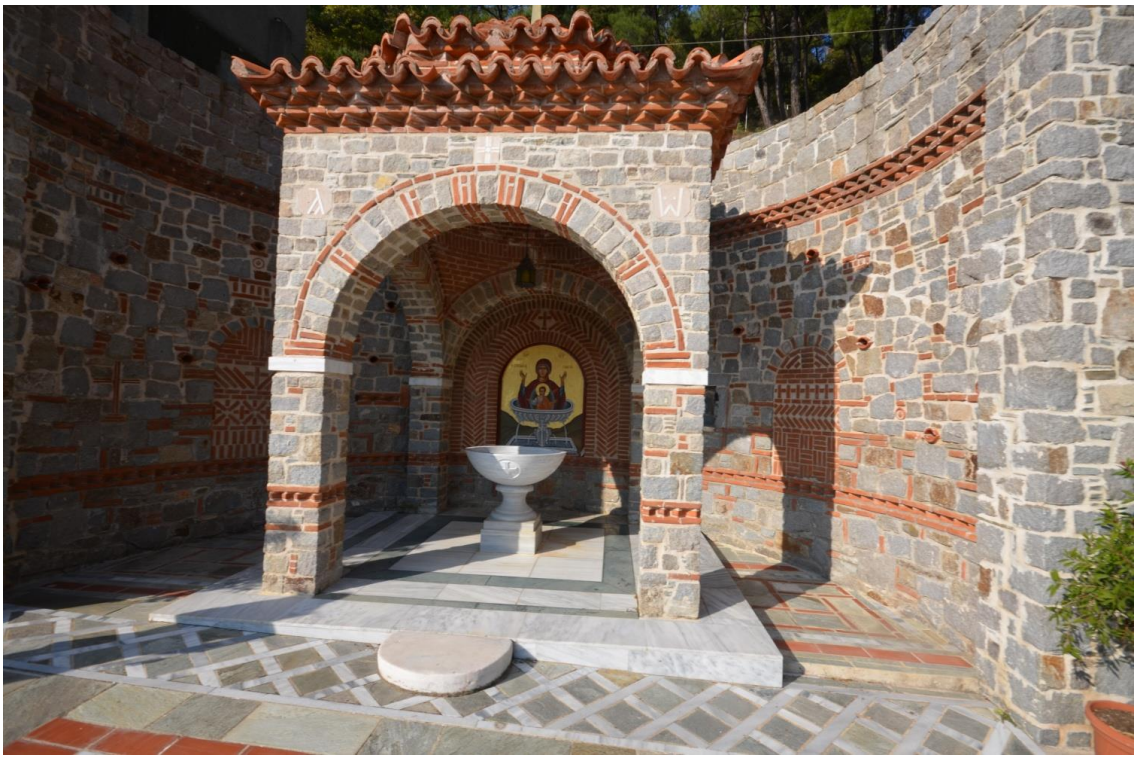

Foto 12:Archanggeliostissa manastırı

Foto 12:Archanggeliostissa manastırı

Foto 13:Archanggeliostissa manastırı

Foto 14:Archanggeliostissa manastırı

Foto15 :Archanggeliostissa manastırı

Foto16 :Archanggeliostissa manastırı

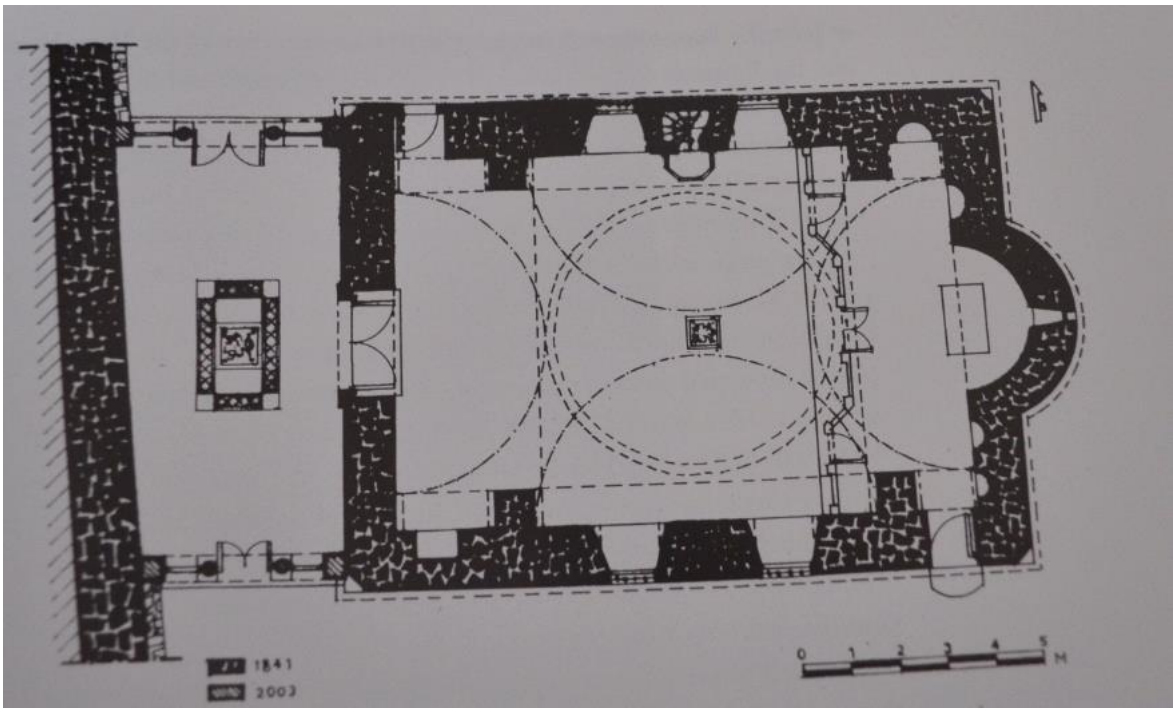

Foto17 :Archanggeliostissa manastırı Planı

Foto 18: Panagia Kalamous Manastırı

Foto 18: Panagia Kalamous Manastırı

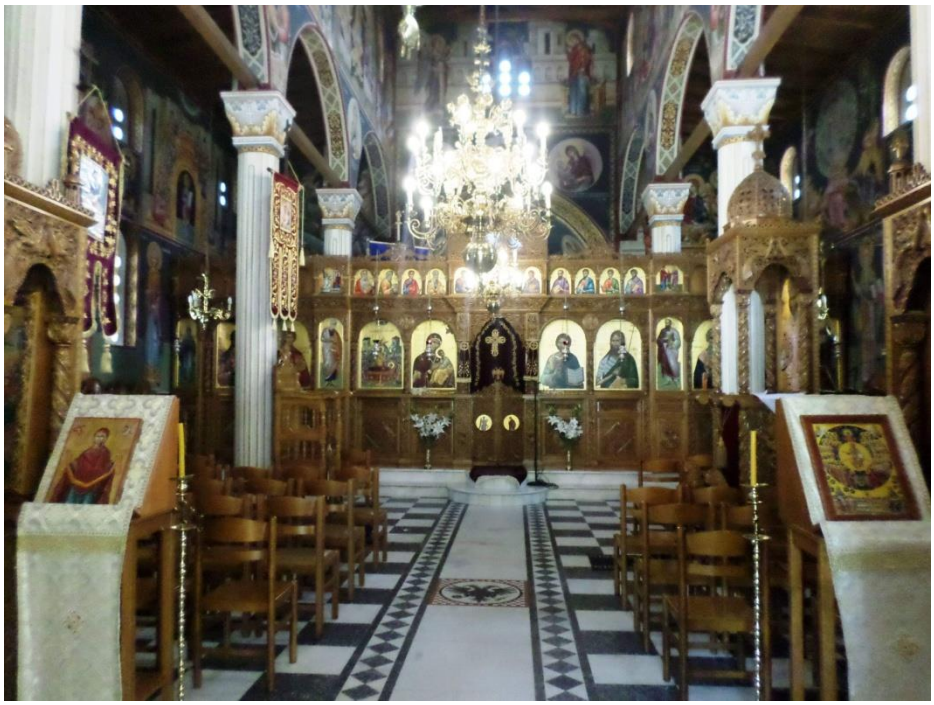

Foto 19: Panagia Kalamou

Foto 19: Hagios Dimitiros Samakov

Foto 20: Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

Foto 21: Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

Foto 22: Pammegiston Taksiyarhon Kavakiyu

Foto 23 : Agios Georgios

Foto 24 : Agios Georgios

Foto 25 : İpandi Hristos Kilisesi Gennisea

Foto 26: Agios Vlasıou Kilisesi

Foto 27: Agios Vlasıou Kilisesi

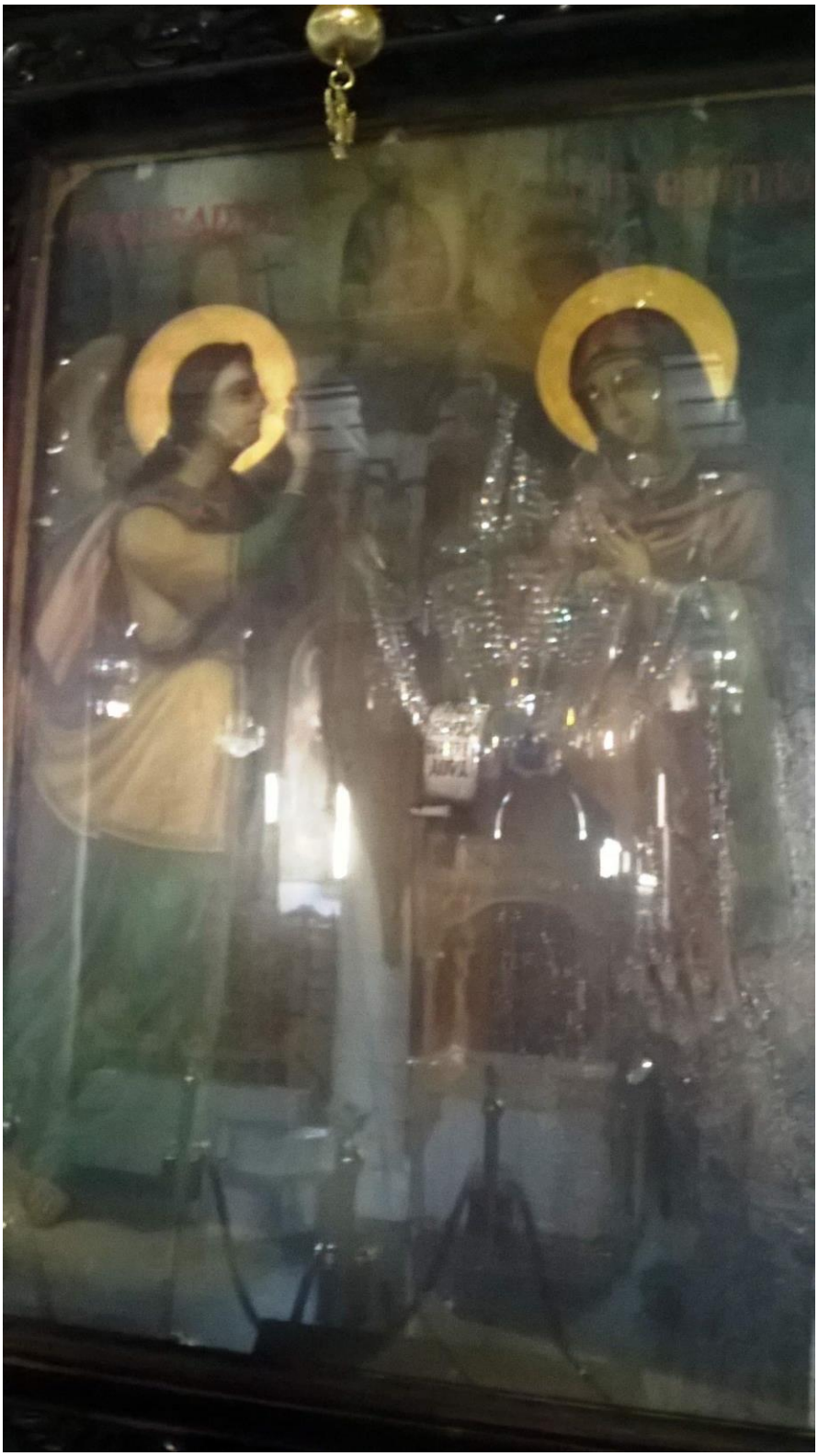

Foto 28: Agios Dimitrios

Foto 29: Kilise Müzesi

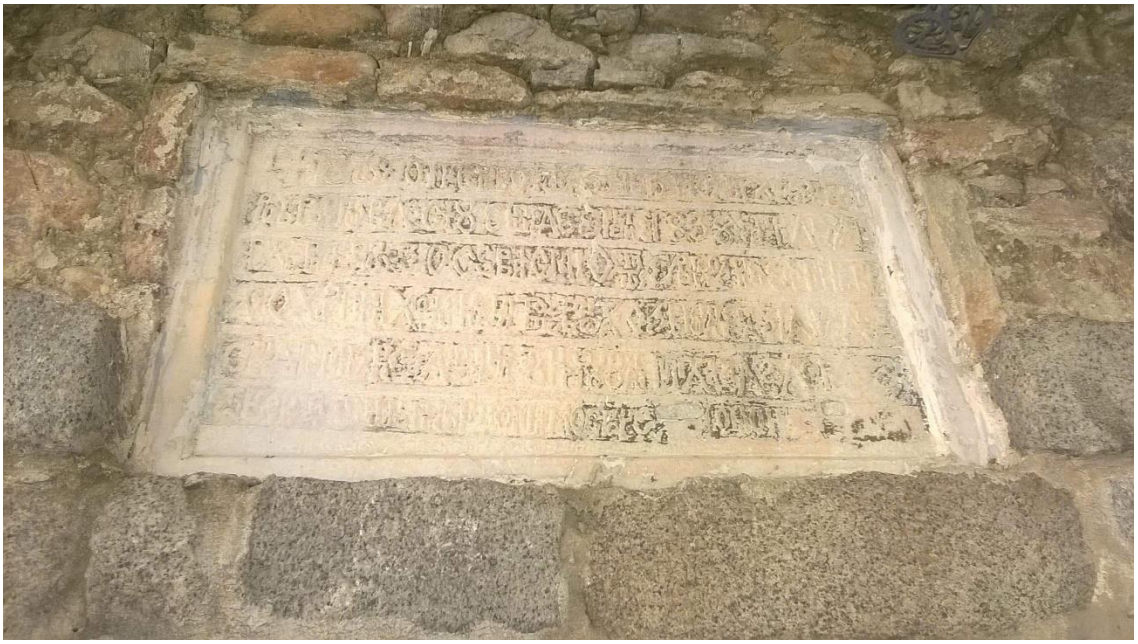

Foto 30: Agios Vlasiou

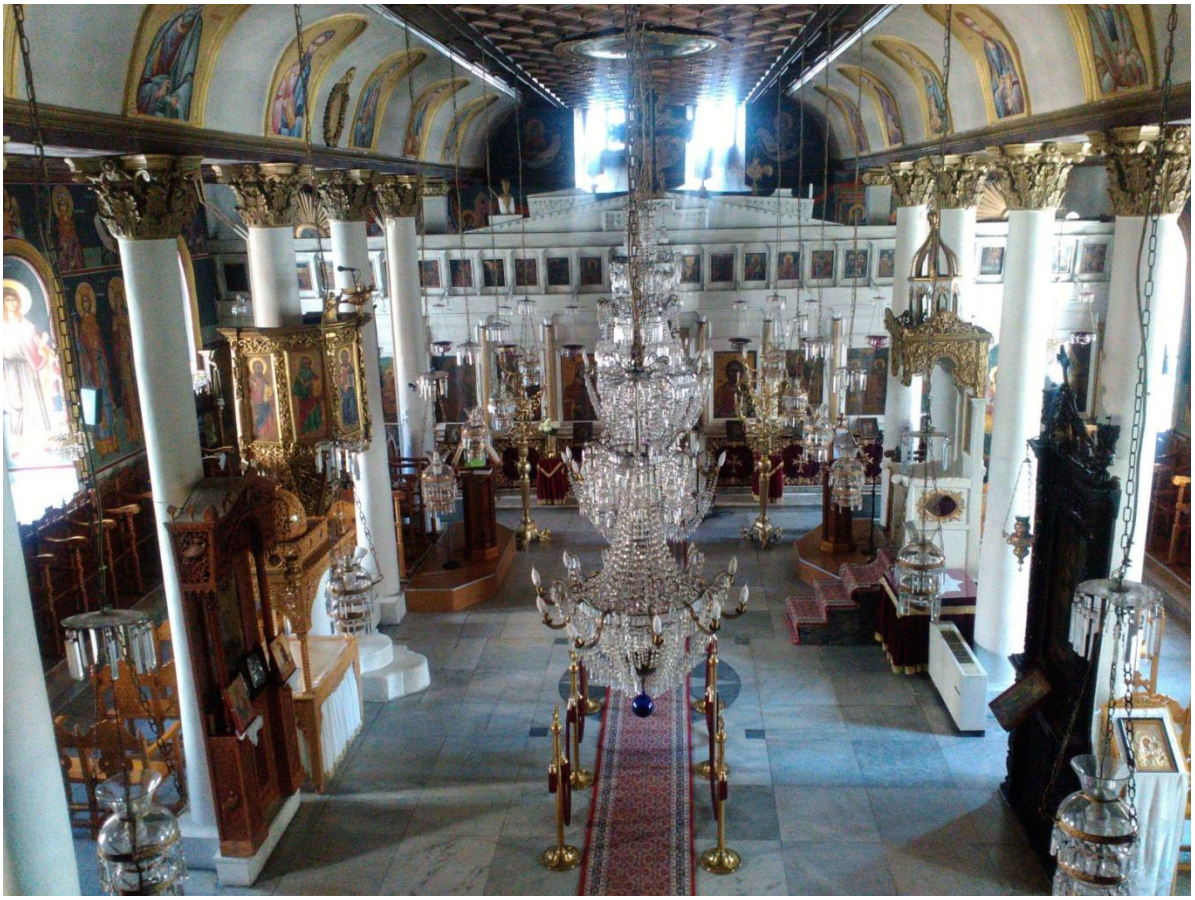

Foto 31: Taksiarhon Kavakiou

Foto 32: Archangelisotissa

Foto 33: Agios Georgios

Foto 34: Agios Georgios

Foto 35: Agios Georgios

Foto 36: Agios Vlasiou

Foto 37: Agios Valasiou

Foto 38: Archangeliotissa

Foto 38: Panagia Kalamous

Foto 39: Agios Georgios

Foto 40: Agios Georgios

Foto 41: Panagia Kalamous

Foto 42: Taksiarhon Kavakiou

Foto 43: Archangeliotissa

Foto 44: Kilise müzesi

Foto 45: Archangeliotissa

Foto 46: Panagia Kalamus Manatırı

Foto 47: Panagia Kalamous

Foto 48: Archangeliotissa